Heemkundige Vereniging

DE GONDE

ISSN 0770-0393

3maand. uitgave
21ste jrg. nr.2-3 1993
Verantw. uitgever:
A. De Baets
Klinkerlaan 23
9090 Melle

MELLE. — PONT DE L'ESCAUT.

MELLE, OUDE BRUG OVER DE SCHELDE

Kantoor 1 Gemeenteplein 13 9090 Melle

HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE MELLE

Voorwoord

De werking van onze heemkundige vereniging draait op volle toeren. Traditiegetrouw openen we straks onze jaarlijkse zomertentoonstelling. Deze keer organiseren we een en ander rond het thema "Zolders verbergen vaak schatten uit ons verleden". Voor de opbouw van deze expositie zullen we putten uit de vele voorwerpen en documenten die onze Melse bevolking de laatste jaren schonk aan het Gemeentelijk Museum. Het wordt uiteraard slechts een keuze uit de omvangrijke reserve. In afwachting van meer beschikbare ruimte, om onze collectie permanent tentoon te stellen voor het publiek, lichten we met voornoemde heemkundige potpourri slechts een tipje van de sluier.
Monumentendag 1993 zal dit jaar niet aan de gemeente Melle voorbij gaan. Op 12 september e.k. wordt, o.a. met de medewerking van onze vereniging, de "Oranjerie", horende bij het kasteel van wijlen baron Coppens en heden geïncorporeerd in het H.I.L.T. (Hoger Instituut voor Land- en Tuinbouw), extra in de kijker gesteld.
Wie graag eens langs de Kouterslag wandelt zal reeds hebben gemerkt dat er druk wordt gebouwd aan een bijkomend keramiekatelier op ons ovenveld, dit onder de niet aflatende stimulans van onze voorzitter, Paul Den Haese, waarvoor hierbij een verdiende pluim.
Met het Documentatiecentrum voor Familie- en Heemkunde, waaraan onze vereniging samen met de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (afdeling Gent/Melle) participeert, gaat het goed. Het bezoekersaantal blijft, zoals voorgaande jaren, gestadig stijgen. Over de komst van het Genealogisch Informatiesysteem Ariadne (zie De Gonde nr. 1993/1), uitgaande van de VVF-werkgroep Genealogie en Computer, berichtte de pers (inclusief de regionale televisiezender AVS) uitvoerig.
Uiteraard hebben we met voorliggend nummer de lezer weer heel wat te bieden. Naast de korte diverse berichtjes start A. De Baets met een eerste artikel uit wat een reeks zal worden onder de titel "De pachters van de grote landbouwbedrijven in Melle". André Vervust levert zijn tweede bijdrage met betrekking tot de geschiedenis van de wijk "den Dries". Over 'patacons' handelt Christine Bruyneel uitgebreid in haar vaste rubriek in verband met voorwerpen die zich in ons museum bevinden.
Al wat u wenst te weten over de historiek van de brug(gen) over de Schelde te Melle vindt u in de bijdrage geleverd door ondergetekende.

Jan Olsen (penningmeester)

GEMEENTELIJK MUSEUM MELLE I.S.M. DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE

ZOMERTENTOONSTELLING 1993

"ZOLDERS VERBERGEN VAAK SCHATTEN UIT ONS VERLEDEN"

- HEEMKUNDIGE POTPOURRI -

Deze tentoonstelling toont een keuze uit de vele voorwerpen en documenten die de Melse bevolking de laatste jaren schonk aan het Gemeentelijk Museum.

Openingsuren : Ma. 21 juni t.e.m. Vr. 25 juni '93
en
Ma. 28 juni t.e.m. Vr. 02 juli '93
telkens van 9.00 tot 12.00 uur
en van 13.00 tot 16.00 uur

kermisweekend :

zaterdag 03 juli '93 : van 9.00 tot 12.00 uur
van 15.00 tot 18.30 uur
zondag 04 juli '93 : van 10.00 tot 12.00 uur
van 15.00 tot 18.30 uur
maandag 05 juli '93 : van 15.00 tot 18.30 uur

plaats : Gemeentelijk Museum, Brusselsesteenweg 395 9090 Melle

Inlichtingen : 091/52.26.47 (vanaf 26 juni '93 : 09/252.26.47)

Aanvullend (enkel tijdens het kermisweekend) worden "opendeurdagen" georganiseerd in het Documentatiecentrum voor Familie- en Heemkunde (zelfde openingsuren als vermeld i.v.m. de tentoonstelling in het Gemeentelijk Museum).

OPEN MONUMENTENDAG 1993.

Op initiatief van de Heemkundige Vereniging De Gonde,de heer Hubert Lievens (Schepen van Toerisme, gemeente Melle) en het Hoger Instituut voor Land- en Tuinbouw (H.I.L.T.), werkt Melle mee aan de Open Monumentendag op zondag 12 september 1993.
Dit jaar werd als thema "licht" gekozen : MONUMENTEN AL-LICHT.

ONZE BLIKVANGER IS DE "ORANJERIE" (= wintertuin) van het H.I.L.T. (= Tuinbouwschool), Brusselsesteenweg 165, Melle, maar ook het kasteel en het park worden op die dag opengesteld voor het publiek.

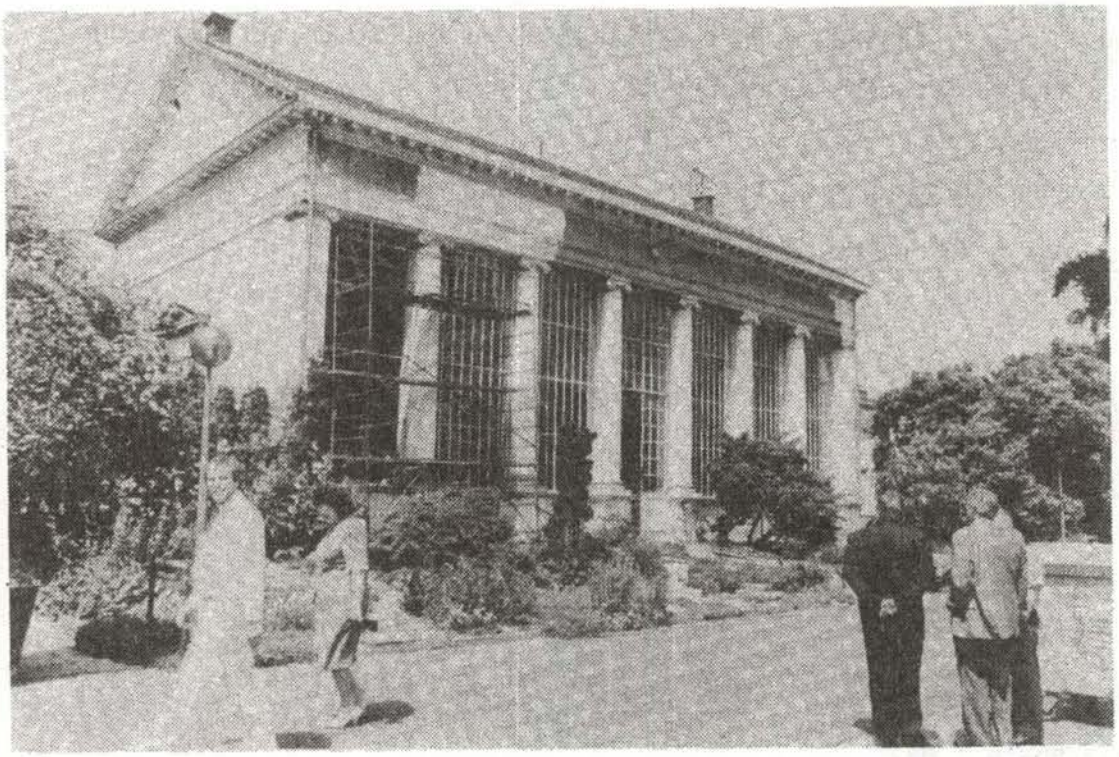

Foto Manuel Debruyne

Kasteel en oranjerie werden in 1833 gebouwd door de befaamde Gentse architect Louis Minard, in opdracht van de 1ste eigenaar : de Melse baron Coppens. Het was in die tijd gebruikelijk om bij een kasteel een oranjerie te bouwen waarin tijdens de koude wintermaanden de oranjebomen (vandaar de naam "oranjerie") en andere zuiderse planten, geplaatst werden.
Latere eigenaars (eind 19de - begin 20ste eeuw) waren respectievelijk

Alfred en Stanislas Piers de Raveschoot. Als laatste eigenaar vonden we een zekere "Beernaerts" terug. Sinds 1937 is het Hoger Instituut voor Land- en Tuinbouw er gevestigd.
Archeologische opgravingen o.m. door De Gonde, legden op het grondgebied van voornoemd instituut restanten van de 13de eeuwse, verdwenen Abdij van Nieuwenbos bloot. Het Gemeentelijk Museum van Melle beschikt over informatie en (tentoongestelde) archeologica hieromtrent.

Eveneens in het Gemeentelijk Museum zal, in het teken van "MONUMENTEN ALLICHT", op 12 september een kleine thematentoonstelling "Huisverlichting in vroeger tijden" lopen.

OPENINGSUREN OP ZONDAG 12 SEPTEMBER 1993.

- Tuinbouwschool (KASTEEL + PARK + ORANJERIE) : van 10.00 tot 18.00 uur
  Adres : Brusselsesteenweg 165
  9090 Melle
  Rondleidingen : om het uur
- Gemeentelijk Museum Melle (INFO + THEMATENTOONSTELLING) :
  van 10.00 tot 18.00 uur

CENTRAAL INFORMATIEPUNT (vanaf heden)

- adres : Gemeentelijk Museum
  Brusselsesteenweg 395
  9090 Melle
  kontaktpersoon : Christine Bruyneel
- tel. : 091/52.26.47 (vanaf 26 juni : 09/252.26.47)
- Openingsuren : Ma.
  Di. van 9.00 tot 12.00 uur
  Woe. en van 13.00 tot 16.00 uur
  Zat. van 9.00 tot 12.00 uur
  Andere dagen : op afspraak

PACHTERS VAN DE GROTE LANDBOUWBEDRIJVEN IN MELLE (I).

DOOR AUGUST DE BAETS

OORSPRONG VAN DE GROTE LANDBOUWBEDRIJVEN.

De eerste grote landbouwbedrijven ontstonden tijdens de Romeinse bezetting rond de zogenaamde "villa's". Bij de invallen van de Franken werden ze overgenomen door de nieuwe heersers.
Tengevolge van de eerste en voornamelijk door de tweede Noormannenraid van 879, sloeg de bevolking op de vlucht, incluis de grootgrondbezitters en de kloosterlingen uit de abdijen.
Boudewijn II, de toenmalige graaf van Vlaanderen, vluchtte niet weg uit zijn graafschap maar verschool zich met enkele getrouwen in de bossen en moerassen rond Brugge (1). Toen de Noormannen onze gewesten verlieten kon Boudewijn rustig de verlaten gronden inpalmen en aldus, zonder noemenswaardige tegenstand, zijn machtsgebied uitbreiden.
Van de kleine Vlaanderengouw rond Brugge veroverde hij de ganse streek tussen Noordzee, Schelde, Aa-stroom en de Artesische heuvelrij (2). Zo ontstond het machtige graafschap Vlaanderen waarvan de graaf zich het grootste deel van de bodem had toegeëigend.
Hoe machtig de graaf ook was, hij diende toch beroep te doen op ridders om hem bij te staan in de talrijke veldtochten die hij voerde om zijn gezag te bevestigen. Daar het geld in deze periode nog zeer schaars was, werden deze ridders, in feite beroepssoldaten, beloond met gronden. Aldus ontstond het stelsel der 'heerlijkheden' of de feodaliteit. De feodaliteit bepaalde de verhoudingen tussen koningen en vorsten en tussen vorsten en ridders of heren.
Zij waren elkaar trouw en bescherming verschuldigd.
Grond betekende macht en zowel de vorsten als de heren waren er op uit hun grondbezit en dus hun macht uit te breiden. Zij leefden van de opbrengsten van hun landerijen die bewerkt werden door de horigen of laten.
Rond de burchten van de vorst verzamelden zich geleidelijk aan ambachtslui en kooplieden die er bescherming zochten. Zo ontstonden de steden, centra van handel en nijverheid. De stedelingen, poorters genoemd (van portus of handelsnederzetting), vormden weldra een groep die zich aan de macht

van de vorsten en heren poogde te onttrekken.
Vanaf de 12de eeuw beleefde men de doorbraak van handel en nijverheid. De grond was niet meer het hoofdbestanddeel van de economie en moest geleidelijk aan de plaats ruimen voor het geld.
Deze economische revolutie had eveneens zijn invloed op het platteland. De achteruitgang van de grond als bron van inkomsten leidde tot de verarming van de ridderstand en de opgang van de lagere plattelandsbevolking. Vele landslieden zochten hun heil in de steden en de landadel werd verplicht om toegevingen te doen. Geleidelijk aan verdwenen hiermee ook de horigheid en het lijfeigenschap (3).
In de 12de en 13de eeuw devalueerde de opbrengst van het grondbezit. De domeinen, zowel van de vorsten als van de kleine heren, verloren veel aan waarde. Voor de heren betekende dit een ramp maar de vorsten konden dit verlies compenseren door grote delen woeste gronden (bossen, heiden en moerassen) te laten ontginnen. Meestal werden deze gronden ter beschikking gesteld van godsdienstige instellingen of kapitaalkrachtige burgers (patriciërs) uit de steden. Deze laatsten, die door handel en nijverheid een grote welstand verworven hadden, konden uitgestrekte gronden in eigendom verwerven hetzij door aankoop hetzij door het betalen van een cijns aan de vorst.
Hiermee naderen we de kern van ons betoog.
Het spreekt vanzelf dat de kloosters of abdijen, en zeker het stadspatriciaat, de verworven gronden niet zelf gingen bewerken. Zij namen pachters in dienst die, mits zekere voorwaarden, voor een bepaalde termijn de grond mochten bewerken. Meestal werd in die pachtkontrakten bedongen dat, naast de pachtprijs, een deel van de opbrengst aan de eigenaar moest worden afgestaan.
Veel van deze pachtkontrakten werden verleden voor de schepenbank van Gent. Zo vindt men in het stadsarchief van Gent veel van deze akten ingeschreven in de schepenregisters van de Keure (4). Aan de hand van deze akten konden we vaststellen dat, naast de abdijen en andere kerkelijke instellingen, de Gentse schepenfamilies heel wat grond bezaten in de landelijke gemeenten. Even opmerkelijk is het feit dat bepaalde landbouwersfamilies, soms generaties lang, pachters waren van deze grote landbouwbedrijven.

DE FAMILIE DE SCHUYTER

Een typisch voorbeeld hiervan was de familie De Schuyter (ook geschreven: De Scueter(e), De Scutere of De Schuuter(e)).
De vroegste vermelding van deze landbouwersfamilie vinden we in Nazareth. Lieven de Scuetere pachtte aldaar het goed te Scheldeveld, 100 b., het goed te Nazareth, 19 b. en het goed ter Venne, 15 b. voor 18 ponden gr., 20 mud rogge, wekelijks 2 pond boter en 1 kuip boter van 8 steen in mei, 1 vet varken, 200 fasseel hout en 1 mud evene. Deze pachtovereenkomst werd afgesloten op 23.10.1462 voor een termijn van 9 jaar (5). De oppervlakte van de drie bedrijven samen bedroeg iets meer dan 180 ha.
Lieven de Scuetere moet één van de belangrijkste landbouwers uit de streek zijn geweest.
De Sint-Pietersabdij bezat ook in Zwijnaarde een goed genaamd het goed te Zwijnaarde. Op 01.09.1466 werd het gepacht door een zekere Dierik de Schuttere (6) voor een termijn van 9 jaar. De pachtvoorwaarden bestonden uit een pachtsom van 24 ponden 10 schellingen per jaar, 50 el lijnwaad of 10 ponden parisis, 12 el ammelaken of 6 ponden par., 2 vette varkens of 12 ponden parisis, 50 kazen of 50 schellingen parisis, 1 lam of 28 schellingen parisis, 26 steen boter, 1 braadvarken van elke worp en 4 ponden 16 schellingen voor de kastelein van Zwijnaarde.
De oppervlakte van het goed werd niet vermeld in het pachtkontrakt maar te oordelen naar de pachtvoorwaarden moet het wel een belangrijk bedrijf zijn geweest. Hetzelfde goed werd op 16.01.1503 voor 9 jaar verpacht aan Pieter de Schutere, mogelijks een zoon of kleinzoon van Dierik (7). Dertig jaar later was Joos de Schuutere fs. Pieter pachter van het goed te Kerkhove eveneens te Zwijnaarde. Dit goed behoorde toen aan Jacob van Theemsche uit Brugge. Joos de Schuutere was gehuwd met Jehanne Tienponts uit Zwijnaarde. De pacht ging in op 14.02.1533. De oppervlakte van het goed bedroeg 31 bunders en 526 ½ roeden (ca. 42ha). Als pachtprijs moest Joos 9 ponden groten per jaar betalen plus een rente en dit voor de duur van 9 jaar (8). Hetzelfde goed werd op 11.11.1549 verpacht aan Pieter de Schutere fs. Pieter, broer van Joos (9). De eigenaars waren Jerom de Mortier, de kinderen van wijlen Glaude van de Capelle en Jonkvrouw Marie van Themsche fa. Jacob. De pacht werd afgesloten voor 9 jaar en de pachtprijs bedroeg 11 ponden 13 sch. 4 d.gr. per jaar.
In het kohier van de 20ste penning van Zwijnaarde van 1571 vinden we nog

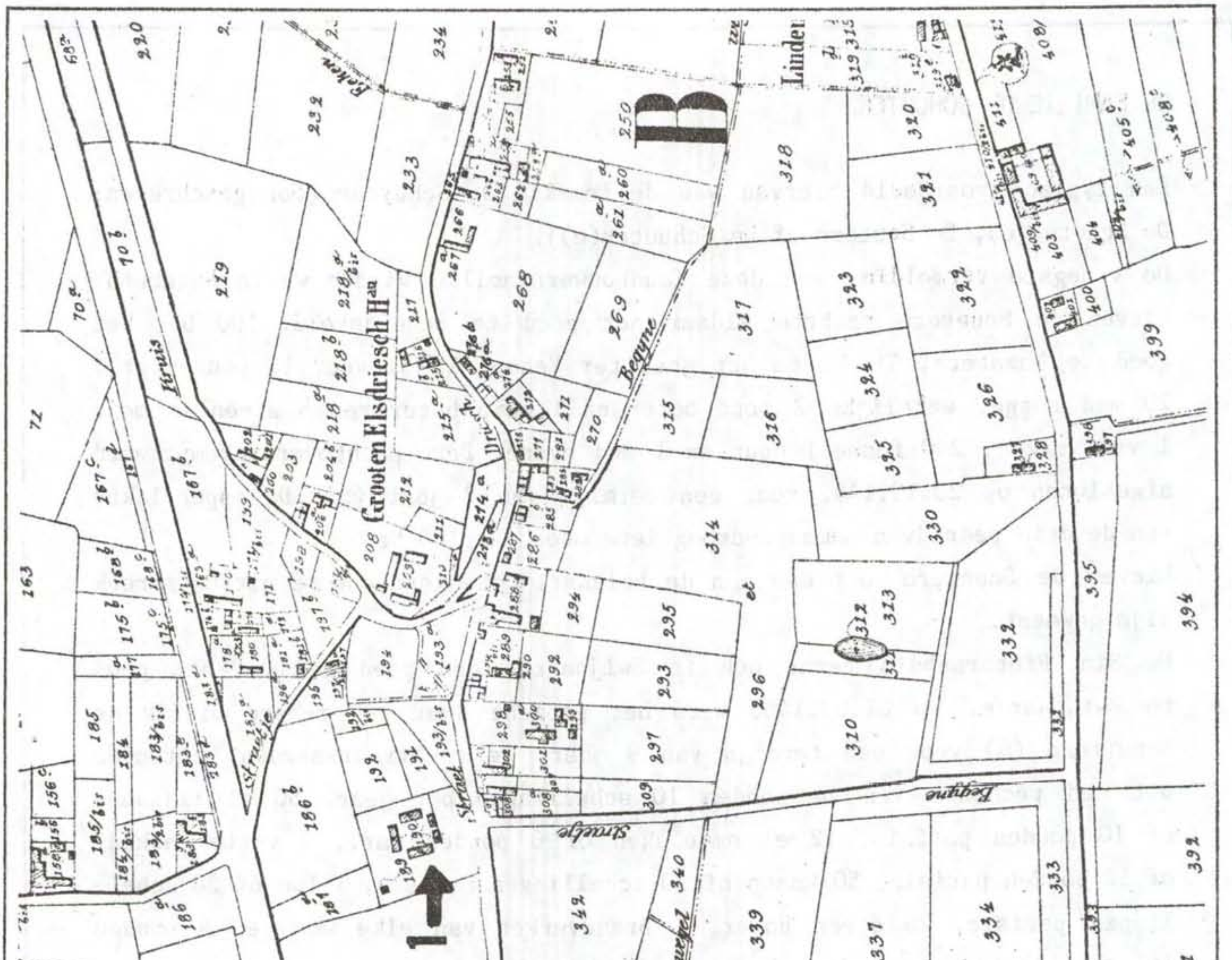

1. Goed ten Elsbroucke of Weverije (= het latere hof van de familie Van Vlaenderen).
Detail uit de kaart van Popp (ca.1860).

een Pieter de Schuutere vermeld die 31 ha 49 ca gronden in eigendom bezat die hij verpachtte (10).

Andere leden van de stam De Schutere vinden we nog als pachters van verschillende landbouwbedrijven :

- 04.03.1480 : Joos de Schutere pachter van het goed ter Speelt in Meigem (11).
- 11.09.1492 : Gillis de Schuutere fs. Laureyns pachter van het goed ten Bosse in Lemberge (12).
- 05.12.1511 : Pieter de Scuttere fs. Lieven pachter van het goed te Drongen (13).

De naam De Schuutere duikt in Melle op in 1555. Het 'goet van de Weverije of ten Elsbroucke', eigendom van de Wollewevers van Gent werd op 09.12.1555 verpacht aan Pieter de Schuutere fs. Joos (14). Dit goed had een oppervlakte van 28 bunders 40 roeden en de pachtprijs bedroeg 18 ponden gr. per jaar voor een termijn van 9 jaar. Pieter was zeer waarschijnlijk een zoon van Joos de Schuuter fs. Pieter uit Zwijnaarde. Op 16.05.1567 werd de pacht van Pieter hernieuwd voor dezelfde termijn.

De oppervlakte van het goed besloeg toen 29 bunders 77 roeden (ca. 36 ha) voor een pachtprijs van 20 ponden gr. (15).

In het kohier van de 20ste penning van Melle a°1572 (16) zien we dat Pieter de Schuter ' 't goet van de Weverheye' dan nog 28 bunders groot 'onder landt, bosch, gheweet ende heye' pachtte voor 20 ponden gr. per jaar. Pieter bezat een hofstede en 3 ½ dagwanden grond die hij verpachtte aan Pauwels De Smet. Uit hetzelfde penningkohier blijkt dat een Hughes de Schuter, van de heer van Beerlegem en de weduwe Hughebaerts, een pachtgoed hield - het goed te Petegem - groot 34 bunders (ca. 42 ha) onder land, bossen en heidegronden waarvan 2 bunders heide op Gentbrugge (17). Van een Cornelis Croes hield Hughes nog 12 bunders (ca. 14 ha 75 ca) in pacht. Hij bezat bovendien twee hofsteden. De ene, die hij zelf bewoonde, was 3 dagwanden groot en de andere die hij verhuurde had een oppervlakte van 3 ½ dagwanden (18). Hij was ook nog eigenaar van verschillende partijen grond bestaande uit zaailanden, bos, meersen en heidegronden, voor een totale oppervlakte van ca 8 ½ hectaren.

We weten niet met zekerheid of Hughes en Pieter de Schuuter broeders waren. Ze leefden alleszins in dezelfde periode.

In de eerste jaren van de 17de eeuw had Melle nog veel te lijden van de bezetting van Spaanse legereenheden. In een staat van onkosten en geleden

schade, opgesteld in 1605 (19), komen de namen voor van een Jacob de Schuyter, Gillis de Schuyter en Joos de Schuutere. Van Hughes en Pieter de Schuuter is er geen sprake meer.
Jacob de Schuyter - de naam wordt vanaf de 17de eeuw meestal zo gespeld- verkocht op 28 april 1597 de hofstede in de Varentstrate (Varingstraat) aan Jan de Beer (20). Deze hofstede had een oppervlakte van 3 dagwanden en werd destijds bewoond door zijn vader, zoals vermeld in het hoger genoemd kohier van de 20ste penning. Jacob de Schuyter had een groot gezin. Aan de hand van de parochieregisters, landboeken en staten van goed, konden we volgende kinderen van Jacob noteren : Guilielmus, Catharina, Hughes, Simoen, Egidia, Franciscus en Lieven.
Ze werden geboren in de laatste jaren van de 16de en in het begin van de 17de eeuw (zie tabel 1).

HUGHES DE SCHUYTER FS. JACOB (zie tabel 3).

Hij was een kleinzoon van Hughes de Schuyter die in 1572 het goed te Petegem pachtte. In 1654 was hij de eigenaar van een hofstede van 385 roeden (ca. 1 ha 18 ca). Met de bijhorende landerijen had hij een bedrijf van ongeveer 33 ha (21).
Hij was gehuwd met Elisabeth Venneman. Uit hun huwelijk werden zeven kinderen geboren : Judocus, Egidius, Elisabeth, Jacobus °Gentbrugge 24.01.1638, Pieter °Gentbrugge 21.12.1639, Adriaene °Gentbrugge 22.03.1641 en Francisca °Gentbrugge 09.02.1642.
De drie eerstgenoemde kinderen werden waarschijnlijk in Melle geboren. De geboorteregisters van Melle vangen slechts aan in 1667. Hughes had familie te Gentbrugge o.a. zijn broer Jacob woonde aldaar. De reden waarom vier van zijn kinderen in Gentbrugge werden geboren konden we niet achterhalen.
In Melle was hij een man van aanzien die tot de grote gelanden (grondeigenaars) behoorde. In 1643, 1651 en 1659 was hij schepen en in 1661 burgemeester van de gemeente (22).

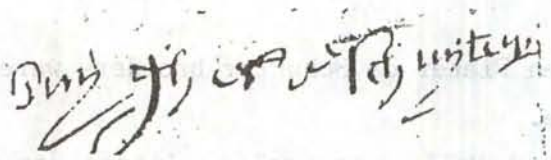

Handtekening van Huyghes de Schuytere
Burgemeester a°1661 -RA.G. Melle n°96

Hughes overleed te Melle op 1 juni 1671. Uit de staat van goed opgemaakt op 31 juli 1672 (23) blijkt dat nog vijf van zijn kinderen in leven waren. Francisca en Elisabeth waren overleden. Elisabeth was de echtgenote geweest van Jan de Smet. Adriaene leefde en was gehuwd met Gheraert Schepens.
Zijn echtgenote Elisabeth Venneman overleed op 03.11.1673.

JUDOCUS DE SCHUYTER FS. HUGHES (zie tabel 5).

Judocus, de oudste zoon van Hughes, is vermoedelijk geboren in Melle ca. 1635. Hij huwde alhier op 7 april 1671 met Adriana, dochter van Adriaan De Wilde. Deze laatste was pachter van het goed van de Wollewevers (goed ten Elsbroucke) uit Gent, gelegen aan de Elsdries (24). Joos de Schuyter nam, na de dood van zijn schoonvader (+28.08.1676), de pacht over van het genoemde goed. Uit zijn huwelijk met Adriana De Wilde had Joos vier kinderen : Catherina °Melle 28.01.1672, Livina °Melle 01.07.1674, Joanna °Melle 19.12.1675 en Gabriel °ca. 1678.
Judocus stierf te Melle op 19.07.1680. In de staat van goed opgesteld na zijn overlijden (25) is er geen sprake meer van zijn dochter Joanna. Deze was dus reeds overleden. Anderzijds wordt in deze staat melding gemaakt van een zoon Gabriel die toen twee jaar oud was. Deze geboorte vonden we niet terug in de parochieregisters.
Adriana De Wilde hertrouwde te Melle op 10 mei 1681 met Guillame Van Durme. Deze werd de nieuwe pachter van het goed van de Wollewevers. Na tien jaar huwelijk overleed Guillame Van Durme te Melle op 06.01.1691. Adriana De Wilde trad dan maar voor de derde maal in het huwelijk, ditmaal met een zekere Gerard Buys.
Ze overleed te Melle op 02.04.1727 in de leeftijd van 82 jaar.

GABRIEL DE SCHUYTER FS. JOOS (zie tabel 8).

Gabriel De Schuyter werd, zoals we hiervoren zagen, geboren ca. 1678 (26). Hij bracht zijn jeugd door op de hoeve aan de Elsdries en kende er twee stiefvaders. Op 27 juli 1699 liet hij zich inschrijven als buitenpoorter van Geraardsbergen (27). De reden hiervoor is ons niet bekend. Meestal lieten de buitenlieden zich poorter maken van een stad om zich te onttrekken aan de, soms willekeurige, macht van de plaatselijke heren of schepenbanken. Als poorter van een stad kon men alleen gehoord of gevonnist worden voor de schepenbank van de stad waar men poorter was.

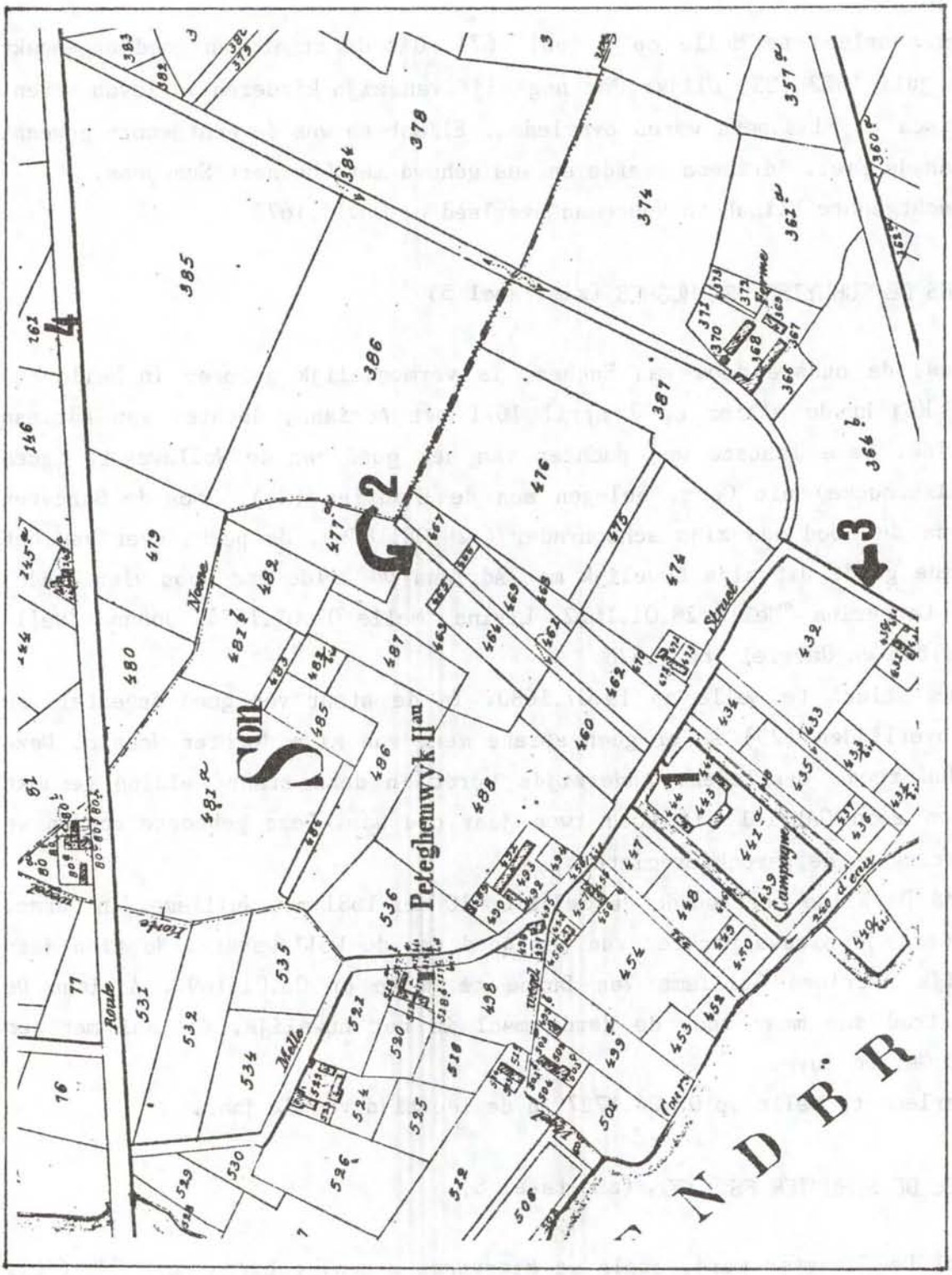

1. Goed te Peteghem
2. Gedeelte van de huidige Wautersdreef
3. Gedeelte van de huidige Merelbekestraat
4. Brusselsesteenweg

Detail uit de kaart van Popp (ca.1860).

In 1700 pachtte Gabriel De Schuyter de hofstede van Pieter Vits (28) in de Varingstraat (deel dat nu Zwaantjesstraat noemt). Deze hoeve had een oppervlakte van 2 dagwanden 35 roeden (ca. 72 a 25 ca).
Hierbij behoorden nog twee partijen land samen goed voor 5 dagwanden 52 roeden (ca. 1,5 ha).
Gabriel huwde te Melle op 10 juni 1701 met Joanna Mortier. Een jaar later werd hij pachter van het goed te Havertuyne (29), gelegen tussen de Linde- en Vossenstraat, nabij de Gontrodeheirweg.
Uit zijn huwelijk met Joanna Mortier werden drie kinderen geboren : Petrus °Melle 18.09.1702, Adriana °Melle 16.08.1704 en Lieven ° ca. 1706. Deze laatste vonden we niet terug in de parochieregisters. Hij wordt wel als erfgenaam vermeld in de staat van goed van Marie Van Damme (30), de eerste echtgenote van Jan De Schuyter, die kinderloos overleed op 13.01.1730. Lieven was dan 23½ jaar oud zodat hij moet geboren zijn ca. 1706.
Zijn broer petrus was toen al overleden.
Gabriel De Schuyter was ook geen lang leven beschoren. Hij stierf te Melle op 26 december 1708, amper 30 jaar oud.
Van zijn echtgenote Joanna Mortier en zijn zoon Lieven vonden we geen verdere gegevens.

FRANCISCUS DE SCHUYTER FS. JACOB (zie tabel 4).

Franciscus De Schuyter, een andere zoon van Jacob en broer van Hughes, werd geboren in het begin van de 17de eeuw. Hij verbleef lange tijd te Gentbrugge alwaar hij op 18 april 1650 in het huwelijk trad met Judoca Van(der)Sype. Zij hadden samen negen kinderen, allen geboren te Gentbrugge: Elisabeth °02.09.1651, Guilielmus °23.03.1652 (+08.12.1654), Livina °22.05. 1655, Franciscus °03.10.1657, Alexander °16.04.1661, Carel ° ca. 1663 (31), Joannes °13.12.1665 (+08.02.1668), Petrus °29.04.1668 en Petronelle °?.10. 1671.
Hij werd burgemeester van Gentbrugge in 1664 en schepen in 1666 (32). Over andere aktiviteiten in deze gemeente is ons niets bekend. In 1670 werd Franciscus pachter van het goed te Peteghem (33). Dit goed, gelegen in de huidige Merelbekestraat op de grensscheiding van Melle en Gentbrugge, werd voordien reeds gepacht door zijn grootvader Hughes De Schuyter (34).
Franciscus stierf kort nadien te Melle op 4 oktober 1673. In de staat van goed,opgemaakt na zijn overlijden,worden volgende kinderen opgesomd : Livij-

ne 19 jaar, Frans 17 j., Allexander 13 j., Carel 10 j., Pieterken 5 j. en Petronelle 2½ j.. De voogden van de wezen waren Simoen De Schuyter en Pieter Van de Sype (35).
Judoca Van der Sype bleef op het goed te Peteghem wonen tot 1679. Ze hertrouwde met een zekere Carel Heghermont. Dit is ons bekend uit een akte uit de 'Wettelycke Passeringhen' van de vierschaar van Melle van 16 april 1689 (36). Op verzoek van de ontvanger van de 'settinghen' (belastingen) werd een partij land openbaar verkocht 'ten gheabandonneerden ende insolventen boedel ende sterfhuys van Carel Heghermont fugitiven (vluchteling) ende latitant (die zich verborgen houdt) ende wijlent Josynne van der Sypen synnen overleden huysvrauwe te vooren weduwe van François de Schuyttere'. Blijkbaar had Judoca of Josijne het met haar tweede echtgenoot niet getroffen. Hij maakte schulden zodat hij de streek ontvluchtte en zich elders schuilhield.
Een afschrift van de akte werd door de meier Pieter Dieraert overgemaakt aan Livijne De Schuytere, oudste dochter van Franciscus, die te Gent woonde. Wat er van de andere kinderen geworden is, konden we niet achterhalen.

JACOB DE SCHUYTER FS. HUGHES (zie tabel 6).

Jacob, zoon van Hughes De Schuyter en Elisabeth Venneman, werd geboren te Gentbrugge op 24 januari 1638.
Hij huwde ca. 1670 met Egidia Van Imschoot. Zij was mogelijks afkomstig van Melle. Uit hun huwelijk werden drie kinderen geboren : Joannes °Melle 24.10.1673, Elisabeth °Melle 03.01.1675 en Bertholomeus. Van deze laatste vonden we de geboorteakte niet terug in de parochieregisters.
Na de dood van zijn vader in 1671 nam Jacob diens hofstede en een groot deel van de landerijen over (37). Enkele partijen gingen naar zijn broers Joos en Gillis en naar zijn schoonbroer Jan De Smet, weduwnaar van Elisabeth De Schuyter fa. Hughes.
Egidia Van Imschoot overleed te Melle ca. 1682. De overlijdensakte ontbreekt in de parochieregisters. In haar staat van goed (38) worden twee kinderen vermeld : Joannes 9 jaar en Bertholomeus 5 j.. Het enige dochtertje Elisabeth was toen al overleden. Jacob De Schuyter bleef niet lang weduwnaar. Hij trouwde te Heusden op 27.05.1682 met Antonia Vervaet. Zij hadden samen nog vier kinderen : Gerardus, Maria, Petronella en Petrus Jacob.
Jacob De Schuyter fs. Hughes overleed te Melle op 03.08.1697.

JAN DE SCHUYTER FS. JACOB (zie tabel 7).

Jan De Schuyter, zoon van Jacob en Egidia Van Imschoot, werd geboren te Melle op 24 oktober 1673. Op 9-jarige leeftijd verloor hij zijn moeder en hij was amper 24 jaar toen zijn vader stierf.
Jan huwde te Melle op 16 augustus 1705 met Marie Van Damme (39), de weduwe van Jacob Bekaert. Ze was tien jaar ouder dan hij. Uit dit huwelijk werden geen kinderen geboren. Marie Van Damme stierf op 13 januari 1730 (40), in de leeftijd van 66 jaar. Jan hertrouwde te Melle op 4 juli 1730 met de veel jongere Petronelle Van Gansberghe, dochter van Geert en Janneken De Clercq. Uit dit huwelijk werden vijf kinderen geboren : een tweeling Joanna Theresia en Livina °Melle 16.03.1732, Jacobus °Melle 30.07.1733, Petrus Franciscus °Melle 24.09.1735 en Adriaene Marie ° ca. 1737 (niet teruggevonden in de parochieregisters).
Joanna Theresia stierf op 27.10.1748 en Petrus Franciscus vóór 1745. Zijn overlijden is evenmin vermeld in de parochieregisters. Jan De Schuyter zette het landbouwbedrijf van zijn vader verder en verbleef op de hoeve in de Varingstraat. We weten niet wat er van zijn jongere broeder Bertholomeus is geworden.
Jan werd schepen van Melle in 1710 en 1716 (41). Hij overleed alhier op 25 januari 1745. Petronelle Van Gansberghe hertrouwde op 10 mei 1746 met Nicolaus Wille en bleef op de hoeve wonen (42). De dochter Adriaene Marie overleed te Melle op 31 juli 1819.
Jacobus De Schuyter, zoon van Jan, vestigde zich in Gentbrugge alwaar hij, op 3 juni 1777, in het huwelijk trad met Joanna De Knuyt. Hij werd schepen van deze gemeente en overleed er op 16 juni 1789 (43).
Met Jan De Schuyter verdween de laatste rechtstreekse afstammeling van deze pachtersfamilie uit onze gemeente.

BESLUIT

De familienaam De Schuyter en varianten zien we opduiken in de tweede helft van de 15de eeuw ten zuiden van Gent nl. in Zwijnaarde, Nazareth, Meigem en Lemberge. Het was duidelijk een familie van pachters van grote landbouwbedrijven. Een eeuw later zien we de naam De Schuyter verschijnen in Melle en zich, in het begin van de 17de eeuw, verspreiden in Merelbeke en Gentbrugge. Uit onderzoek van de parochieregisters blijkt dat de families De Schuyter uit laatstgenoemde gemeenten verwant waren met deze van Melle.

Hugo en Pieter De Schuyter waren de eersten van deze pachtersfamilie die zich in Melle vestigden. Bij gebrek aan archief weten we niet of ze in het beleid van de gemeente een rol speelden.
Hun afstammelingen in de 17de en 18de eeuw deden dit wel.
Zo noteerden we voor :

MELLE

Hughes De Schuyter fs. Jacob	schepen in 1660
	burgemeester in 1661
Joos De Schuyter fs. Hughes	schepen in 1677
Jacob De Schuyter fs. Hughes	schepen in 1685
Jan De Schuyter fs. Jacob	schepen in 1710 en 1716

GENTBRUGGE

Guilielmus De Schuyter fs. Jacob	burgemeester in 1646
Franciscus De Schuyter fs. Jacob	schepen in 1660 en 1665
	burgemeester in 1664
Jacobus De Schuyter fs. Jan	Schepen in 1789

Als pachters van grote landbouwexploitaties en als grondbezitters werden ze nauw betrokken bij het beleid van de gemeente.
De naam De Schuyter verdween in de 2de helft van de 18de eeuw uit de parochieregisters van Melle, Merelbeke en Gentbrugge. Ten zuiden van Gent o.a. in Zwijnaarde, Nazareth, Latem e.a. bleef hij zich handhaven tot in de huidige tijd.

Voetnoten

1. Dr.L.Voet, Geschiedenis van België, Dl.II De Middeleeuwen p.76
2. ibid. p.77
3. ibid. p.97
4. A. De Vos, Inventaris der landbouwpachten in de Gentse jaarregisters van de Keure, M.v.G. en O. Gent, 1958.
5. SA.G., reeks 301, reg. 47 f° 38 r°
6. ibid., reg. 49 f° 23 v°
7. ibid., reg. 67 II, f° 48 r°
8. ibid., reg. 87, II f° 87 r°
9. ibid., reg. 103, f° 99 v°
10. J. Van Twembeke, Momentopname van bezit en gebruik in een troebele periode, Heemkring Scheldeveld, jb. XVI, 1987, p.91
11. SA.G., reeks 301, reg. 55/II, f° 120 v°
12. ibid., reg. 62, f° 7 v°
13. ibid., reg. 72, f° 60 r°
14. ibid., reg. 107/II, f° 84 v°

15. ibid., reg. 117/II, f° 3 v°
16. ibid., reeks 43/178, f° 10 v°
17. ibid., f° 7 V°
18. ibid., f° 22
19. ibid., Varia nr.66
20. ibidem
21. RA.G., Melle nr.10, f° 210
22. De parochieregisters van Melle vangen slechts aan in 1667 zodat we de geboortedatum niet kennen.
23. RA.G., Melle nr.10, f° 183 v°
24. ibid., f° 163
25. ibid., nr.56, f° 73 v°
26. We vonden zijn geboorte niet in de parochieregisters van Melle e.a.
27. L.v.A., Buitenpoorters van Geraardsbergen, jg. XXI, 1969 nrs.4 en 5 p.297
28. RA.G., Melle nr.11 f° 108 v°
29. ibid., f° 80
30. ibid., nr.70, z.f.
31. De geboorte van Carel vonden we niet in de geboorteregisters. Hij wordt wel vermeld in de staat van goed.
32. RA.G., Melle nr.96
33. ibid., nr.10, f° 183 v°
34. SA.G., reeks 43/178, f° 7 v°
35. RA.G., Melle nr.55, f° 81
36. ibidem, nr.96
37. zie Hughes De Schuyter fs. Jacob
38. RA.G., Melle, reg.56 f° 175
39. ibid., nr.11, f° 117 v°
40. De parochieregisters vermelden 13.01.1730. In haar staat van goed (RA.G. Melle nr.70) wordt 05.01.1730 aangegeven.
41. RA.G. Melle, nr.96
42. ibid. nr.12, f° 24
43. ibid. nr.63, f° 243

Gebruikte afkortingen en tekens

b	= bunder
d.	= denier
fa.	= filia - dochter
fs.	= filius - zoon
gr.	= groten (munteenheid)
s(ch)	= schelling(en)
M.v.G.O.	= Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde
RA.G.	= Rijksarchief Gent
reg.	= register
SA.G.	= Stadsarchief Gent
tsrs.	= tsiaers : per jaar
°	= geboren
X	= gehuwd - kinderen 1ste huwelijk
XX	= 2de huwelijk - kinderen 2de huwelijk
+	= overleden
I,II,III, enz.	= 1ste generatie, 2de generatie, 3de generatie, enz.

Glossarium

billetten	: brieven
bunder	: oppervlaktemaat - 400 roeden (ca. 1ha 23ca - L.v.A.)
cleene	: kleine
costume	: gebruik - gewoonterecht
dagwand	: oude landmaat = 100 roeden
el	: oude maat voor het meten van laken
fasseel	: takkebos
freyte	: fruit
gheabandonneert	: verlaten
ghelaghe	: gelag - vertier
ghereet	: voorhanden - dadelijk
gheweet	: weiden
yemant	: iemand
joysseren	: (Fr. jouir) - bezitten, het genot hebben
kastelein	: burchtvoogd, slotvoogd
laeten	: cijnsplichtige landbouwers
mud	: inhoudsmaat voor droge waren, vooral granen
octroyene	: machtiging geven
onghecalengiert	: onaangevochten
ontvut	: ontvreemd
orconden (oirconden)	: getuigenis van schepenen
paisivelick	: vreedzaam
penninc (penning)	: muntstuk - ghereede penningen = klinkende munt
poorter	: inwoner van een stad
quohier	: opschrijfboek
quyte	: kwijtschelding
roede	: 1 vierkante roede = 0,3074 ca
staat van goed	: bij overlijden van vader of moeder werd, indien er nog minderjarige wezen waren, door de voogden een inventaris of staat van goed opgesteld van de bezittingen, tegoeden en schulden van het sterfhuis
steen	: naam van een gewicht voor vlas, wol, garen, e.a.
up tverbandt	: op de overeenkomst
wassende	: groeiende
weerpende halm	: met sprekende monde ende weerpende halm - mondelinge verklaring waarbij de verkoper van een goed hiervan afstand deed en volgens een oud gebruik een strohalm over de schouder wierp.

TABEL 1

I	II	III
Hughes	Jacob	1 Guilielmus ° ? + Gentbrugge 09.11.1646 x Schokaert Petronella ° ? + ?
vermeld in 1572	vermeld in 1597 1605	2 Hughes ° ? + Melle 01.06.1671 x Venneman Elisabeth ° ? + Melle 03.11.1673
x ?	x ? Bruneels Lysbette fa Lieven	3 Simoen ° ? + ?
		4 Franciscus ° ? + Melle 04.10.1673 x Gentbrugge 18.04.1650 Van(der)Sype Judoca ° ? + ?
		5 Catherina ° ? + Melle 18.10.1667 x Van Imschoot Andreas ° ? + ?
		6 Egidia ° ? + ? x Gentbrugge 23.11.1643 Smesman Adriaen ° ? + ?

TABEL 2

III/1

De Schuyter Guilielmus
° ?
+ Gentbrugge 09.11.1646

x

Schockaert Petronelle
° ?
+ ?

IV

1 Joanna
° Gentbrugge 21.12.1627
+ ?

2 Maria
° Gentbrugge 22.06.1629
+ ?

3 Elisabeth
° Gentbrugge 08.02.1632
+ ?

4 Petronella
° Gentbrugge 16.10.1633
+ ?

5 Theresia
° Gentbrugge 15.10.1636
+ ?

6 Judocus
° Gentbrugge 19.02.1637
+ ?

7 Egidius
° Gentbrugge 04.06.1638
+ ?

TABEL 3

IV

III/2

De Schuyter Hughes
° ?
+ Melle 01.06.1671

x

Venneman Elisabeth
° ?
+ Melle 03.11.1673

1 Judocus
° ca. 1635
+ Melle 19.07.1680

x Melle 07.04.1671

De Wilde Adriana
° ca. 1645
+ Melle 02.04.1727 (82j.)

2 Egidius
° ca. 1636

3 Jacobus
° Gentbrugge 24.01.1638
+ Melle 03.08.1697

x

Van Imschoot Egidia
° ?
+ Melle ca. 1682

4 Pieter
° Gentbrugge 21.12.1639

5 Elisabeth
° ?
+ ?

x

De Smet Jan
° ?
+ ?

6 Adriaene
° Gentbrugge 22.03.1641
+ ?

x

Schepens Gheraert
° ?
+ ?

7 Francisca
° Gentbrugge 09.02.1642
+ ?

TABEL 4

III/4

De Schuyter Franciscus
° begin 17de eeuw
+ Melle 04.10.1673

x Gentbrugge 18.04.1650

Van(der)Sype Judoca
° ?
+ ?

IV

1 Elisabeth
° Gentbrugge 02.09.1651
+ ?

2 Guilielmus
° Gentbrugge 23.03.1652
+ Gentbrugge 08.12.1654

3 Livina
° Gentbrugge 22.05.1655
+ ?

4 Franciscus
° Gentbrugge 03.10.1657
+ ?

5 Alexander
° Gentbrugge 16.04.1661
+ ?

6 Carel
° ca. 1663
+ ?

7 Joannes
° Gentbrugge 13.12.1665
+ Gentbrugge 08.02.1668

8 Petrus
° Gentbrugge 29.04.1668
+ ?

9 Petronella
° Gentbrugge ?.10.1671
+ ?

TABEL 5

IV/1

De Schuyter Judocus
fs. Hughes
° ca. 1635
+ Melle 19.07.1680

x Melle 07.04.1671

De Wilde Adriana
° ca. 1645
+ Melle 02.04.1727 (82 j.)

V

1 Catharina
° Melle 28.01.1672
+ ?

2 Livina
° Melle 01.07.1674
+ ?

3 Joanna
° Melle 19.12.1675
+ ?

4 Gabriel
° ca. 1678
+ Melle 26.12.1708

x Melle 10.06.1701

Mortier Joanna
° ?
+ ?

TABEL 6

IV/3

De Schuyter Jacobus
° Gentbrugge 24.01.1638
+ Melle 03.08.1697

x

Van Imschoot Egidia
° ?
+ ca. 1682

xx Heusden 27.05.1682

Vervaet Antonia
° ?
+ ?

V

1 Joannes (x)
° Melle 24.10.1673
+ Melle 25.01.1745

x Melle 16.08.1705

Van Damme Marie
° ?
+ Melle 13.01.1730 (66 j.)

xx Melle 04.07.1730

Van Gansberghe Petronella (Catharina)
° Melle 18.03.1707
+ Melle 21.04.1753

2 Elisabeth (x)
° Melle 03.01.1675
+ vóór 1682

3 Bertholomeus (x)
° Melle ca. 1677
+ ?

4 Gerardus (xx)
° Melle 06.03.1683
+ ?

5 Maria (xx)
° Melle 23.07.1686
+ ?

x Heusden 10.04.1708

De Coene Jacob
° ?
+ ?

6 Petronella (xx)
° Melle 19.03.1688
+ ?

7 Petrus Jacob (xx)
° Melle 09.11.1690
+ ?

TABEL 7

V/1

De Schuyter Jan
° Melle 24.10.1673
+ Melle 25.01.1745

x Melle 16.08.1705

Van Damme Marie
° ?
+ Melle 13.01.1730 (66 j.)

xx Melle 04.07.1730

Van Gansberghe Petronella
° Melle 18.03.1707
+ Melle 21.04.1753

geen kinderen uit 1ste huwelijk

VI

1 Joanna Theresia (xx)
° Melle 16.03.1732
+ Melle 27.10.1748

2 Livina (xx)
° Melle 16.03.1732
+ ?

3 Jacobus (xx)
° Melle 30.07.1733
+ Gentbrugge 16.06.1789

x Gentbrugge 03.06.1777

De Knuyt Joanna
° ?
+ ?

4 Petrus Franciscus (xx)
° Melle 24.09.1735
+ ?

5 Adriaene Marie (xx)
° ca. 1737
+ Melle 31.07.1819

TABEL 8

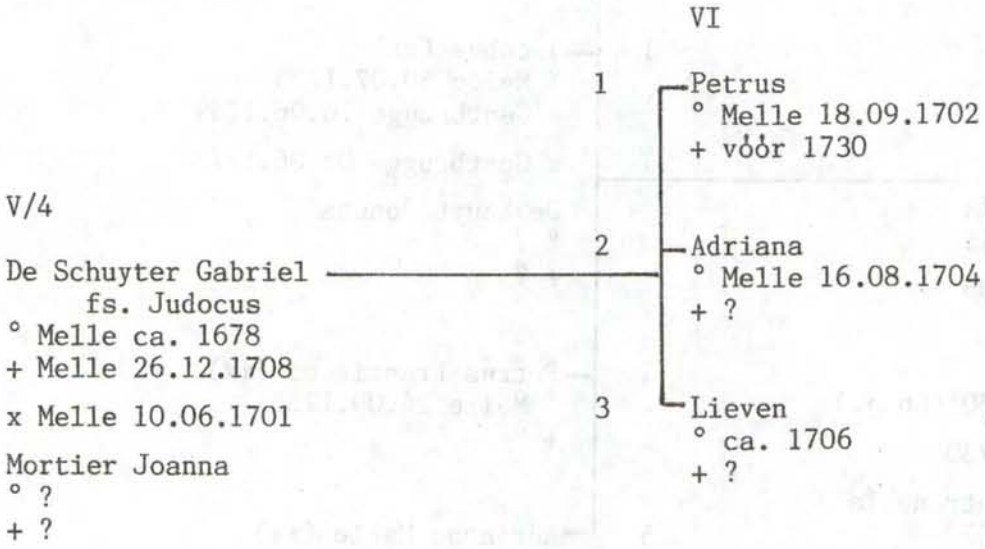
VI
1
Petrus
° Melle 18.09.1702
+ vóór 1730
V/4
2
Adriana
° Melle 16.08.1704
+ ?
De Schuyter Gabriel
fs. Judocus
° Melle ca. 1678
+ Melle 26.12.1708
x Melle 10.06.1701
Mortier Joanna
° ?
+ ?
3
Lieven
° ca. 1706
+ ?

TABEL 9

VI/3

De Schuyter Jacobus
° Melle 30.07.1733
+ Gentbrugge 16.06.1789

x Gentbrugge 03.06.1777

De Knuyt Joanna
° ?
+ ?

VII

1 Adrianus-Franciscus
° Gentbrugge 26.03.1779
+ ?

2 Livinus
° Gentbrugge 08.12.1781
+ ?

3 Petronilla
° Gentbrugge 12.02.1785
+ ?

4 Bernardus
° Gentbrugge 15.08.1787
+ ?

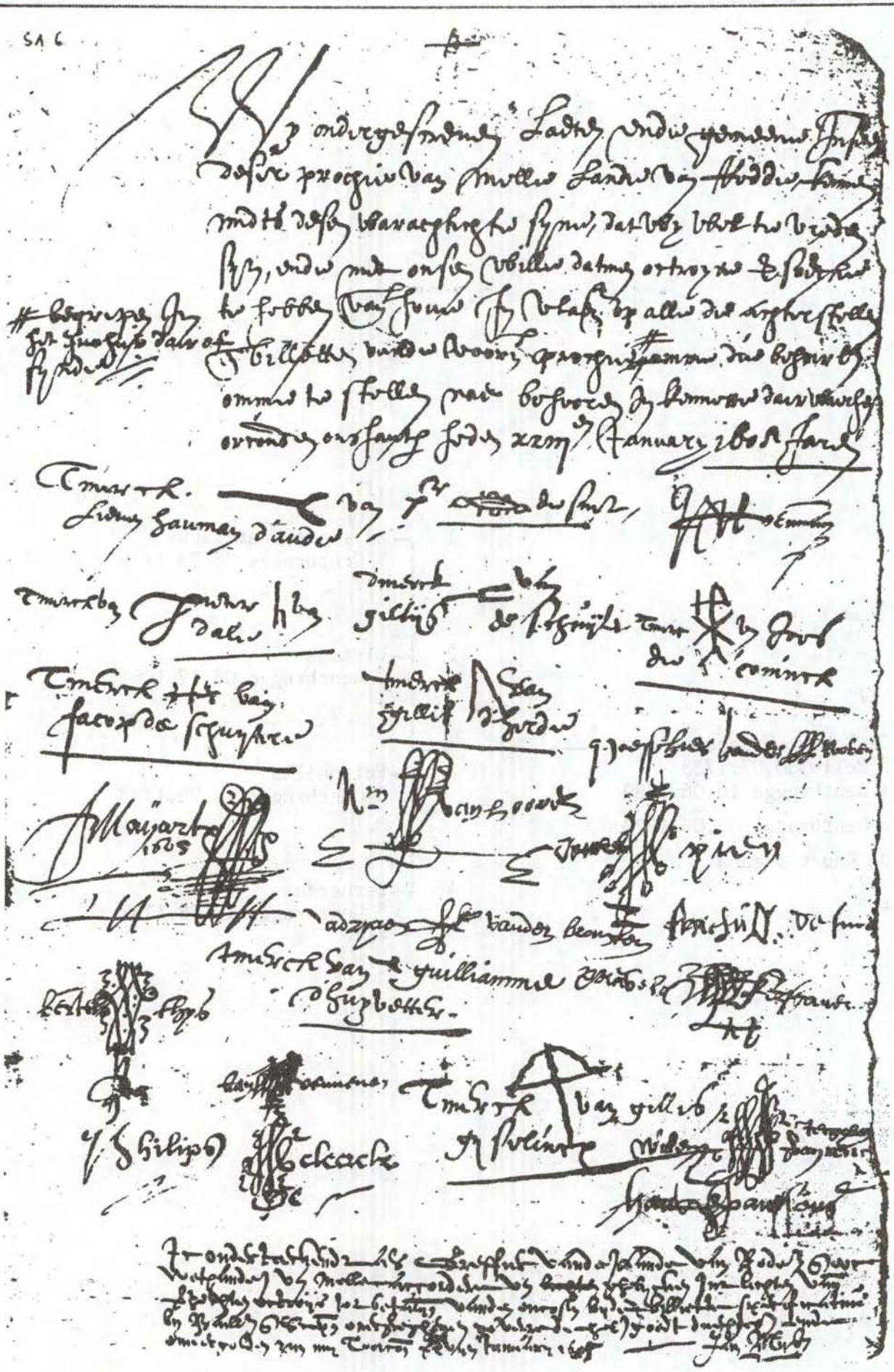

SA.G. reeks nr.83 / 66 Varia (omzetting zie hiernaast)

DOCUMENT 1

Ondergetekende inwoners van Melle verklaren zich akkoord met de toegekende vergoeding van onkosten (veroorzaakt door doortrekkende troepen).

Wij onderscreven laeten ende gemeene insetenen
deser prochie van Melle, Lande van Rodde, kennen
midts desen warachtich te syne dat wij wel te vreden
syn, ende met onsen wille datmen octroyene versoecke
te hebben vanden hove in Vlaenderen op alle de achterstellen
ende billetten van de voorn(oemde) prochie (in marge: begrepen
in het quohier daer of synde) omme die behoirl(yck)
omme te stellen naer behooren in kennesse daer waerhe(de)
orconden ons hant(heecken) heden XXiii^{e} January 1605 jaren.

Tmerck van Lieven Hauman d'aude — Pieter de Smet — Pieter Venneman

Tmerck van Pieter van Dale — dmerck van Gillys de Schuyter — tmerc van Joos de Coninck

Tmerck van Jacop de Schuytere — tmerck van Gillis dherde — Passchier vander Roten

J. Mayart — Willem van Hoorde — Joannes Pien

Adriaen vanden Broucke — Franchois de Smedt

tmerck van Guilliamme d'huyvetter — Petrus Kerschaver

Bertholemeus Thys — Jan Venneman — tmerck van Gillis Gyselincx — Willem van Re..

Philips de Cleerck — Hadriaen (?) Janssens

Te onderteeckende als greffier vande Lande van Rodes ende ooc
wethaudere van Melle accordere van ghelycken int lichten van de
verrechten octroys tot betaelynghe vanden oncosten bij den billiette specificative
bij Bailliu ende schepenen overghegheven zo verre denzelven goedt deuchdelycke ende
onvergolden zijn mij toorconden XXV^{en} Januarij 1605

Jan Mys

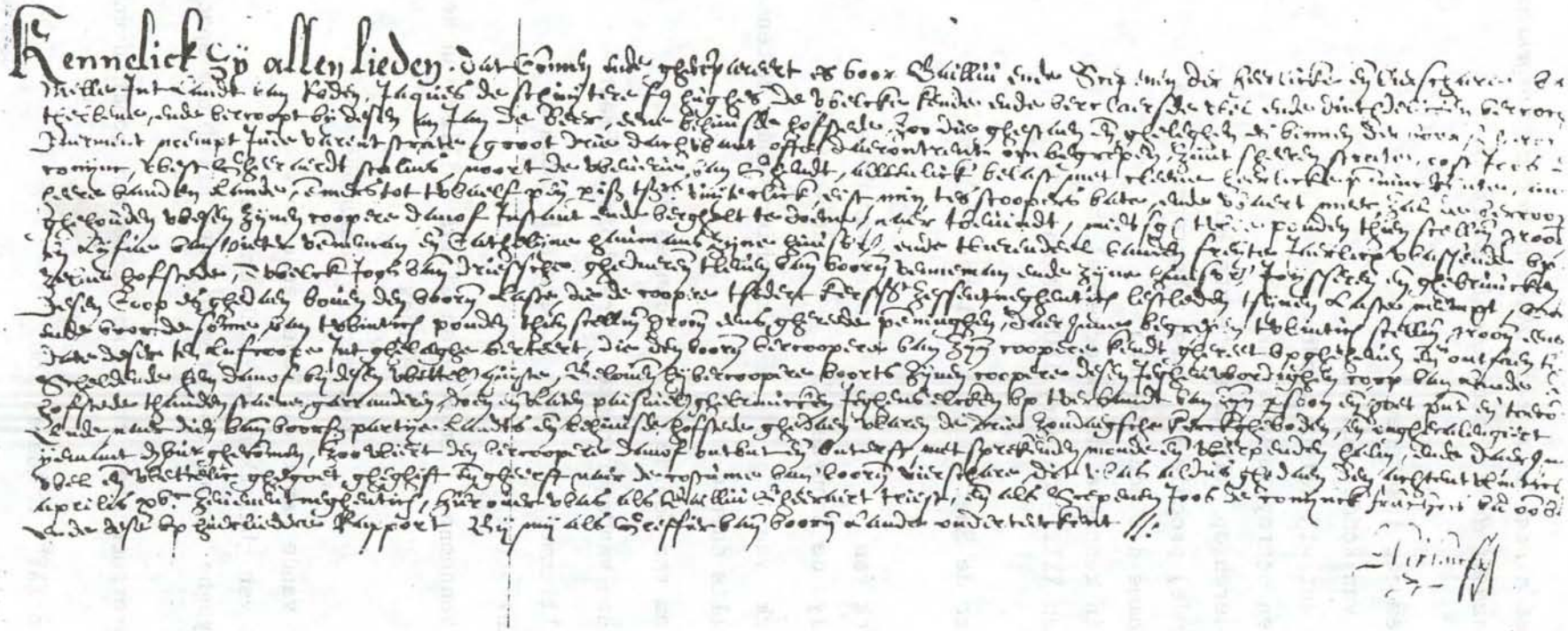

SA.G. Varia – Vreemde Steden nr.66 Melle a°1597 (omzetting zie hiernaast)

DOCUMENT 2

Jacob de Schuytere verkoopt aan Jan de Beer zijn hofstede in de Varingstraat, 28.04.1597.

1. Kennelic zij allen lieden dat commen ende ghecompareert es voor Bailliu ende scepenen der heerlicke ende vierschaere van
2. Melle int landt van Roden, Jacques de Schuytere fg. Hughes de welcke kende ende verclaersde wel ende duechdelicken vercocht
3. thebbende, ende vercoopt bij desen an Jan de Beer, eene behuusde hofstede, zoo die ghestaen ende gheleghen es binnen der voors. prochie
4. daerment noempt inde Varentstrate groot drie dachwant ofte daerontrent ombegrepen, zuut sheerenstrate , oost Joos de
5. conync, west Gheeraerdt Stalins, noort de Weverie van Ghendt. alleenlick belast met cleene heerlicke penninc renten anden
6. heere vanden lande, emmers tot twaelf penninghen parisis tsrs vuyterlick eist min tes scoopers bate ende waert meer zal de vercoopere
7. ghehouden wesen zijnen coopere danof instant ende verghelt te doene naer tbevindt, metsghaders twee ponden thien scellingen grooten tsrs
8. ten lijfve van Pieter Venneman ende Cathelijne Haumans zijne huusvrauwe ende tvierendeel vanden freyte jaerlicx wassende up de
9. zelve hofstede, dwelck Joos vanden Driessche gheduerende tleven vanden voornoemde Venneman ende zijne huusvrauwe joysseren ende ghebruucken moet
10. desen coop es ghedaen boven den voornoemde laste die de coopere tsedert kerssavont zessentneghentich lestleden tsijnen laste neempt omme
11. ende voor de somme van twintich ponden thien scellinghen grooten eens ghereede penninghen daer inne begrepen twintich scellinghen grooten eens hedent
12. daer deser ten lijfcoope int ghelaghe verteert die den voorn. vercoopere van zijnen coopere kendt ghereet upghegeven ende ontfaen thebbene
13. scheldende hem danof bij desen wettelycke quyte, belovende hij vercoopere voorts zijnen coopere desen jeghenwordighen coop van lande ende
14. hofstede thauden staene garranderen doen en verlaten paisivelick ghebruucken jeghens elcken up t verbandt van zijnen persoon ende goet present ende toecommende
15. ende naer dien vanden voors. partije landts ende behuusde hofstede ghedaen waren de drie zondaegsche kerckgheboden ende onghecalengiert van
16. yemant d(aer)vut ghecommen zoo wiert den vercoopere danof ontvut ende onterft met sprekende monde ende weerpenden halm ende daerinne
17. wel ende wettelic ghegoet, gheghift ende gheerft naer de costume vanden voornoemde vierschare, dit was aldus ghedaen den achtentwintichsten
18. aprilis XV^{C} zevenentneghentich, hier over was als Bailliu Gheeraert Triest ende als schepenen Joos de Conynck, Franchois van Oomberghe
19. ende dese up huerliedere rapport bij mij als greffier vande voorn. Lande onderteeckent

BESTUUR VAN DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE

- voorzitter : Paul Den Haese, Geraardsbergsesteenweg 7 9090 Melle
  09/252.17.65
- ondervoorzitters : Ginette Desmet, Van Crombrugghestraat 30 9000 Gent
  09/223.97.87
  Oscar De Backer, Tuinstraat 71 9090 Melle
  09/230.27.28
- secretaris : Daniël Lemmens, Schauwegemstraat 9 9090 Melle 09/252.40.87
- penningmeester : Jan Olsen, Brugstraat 11 9090 Melle 09/252.42.60
- conservator/archivaris : August De Baets, Klinkerlaan 23 9090 Melle
  09/252.19.20
- bestuursleden : - Marcel Smedts, Beekstraat 89 9090 Melle 09/252.29.70
  - André Van Slycken, Scheldeweg 5 9090 Gontrode
    09/252.14.29
  - André Vervust, Hof ten Dries 14 9090 Melle 09/252.32.07
  - Philip Steurbaut, Langestraat 54 9620 Zottegem
    09/360.76.52
  - Fernand Steurbaut, Geraardsbergsesteenweg 77
    9090 Gontrode 09/252.42.68

Ruiladres : Gemeentelijk Museum
Brusselsesteenweg 395
9090 Melle

LID WORDEN VAN DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE KAN :

door storting van minimum 150 Bfr. (gewoon lid)
" 500 Bfr. (steunend lid)
op bankrekeningnummer : 448-3586321-38
van de Heemkundige Vereniging De Gonde
p/a Brugstraat 11
9090 Melle

Leden en steunende leden ontvangen regelmatig ons tijdschrift "De Gonde", boordevol informatie over de geschiedenis van Melle en haar deelgemeente Gontrode.

DE KWESTIE VAN DE VELE BRUGGEN OVER DE SCHELDE TE MELLE

DOOR JAN OLSEN

Op woensdag 18 maart 1992, 's middags, stortte de betonnen brug over de Schelde te Melle, daterend uit 1956, in. Één persoon, met name de heer Luc Ruysseveldt uit Denderleeuw, kwam hierbij om het leven. Een dramatische gebeurtenis die ons anders zo rustig dorpje een hele tijd in de nationale belangstelling bracht. Zowel de geschreven als de audiovisuele pers hebben omtrent deze tragedie uitvoerig bericht.

Voor de vele bewoners van de wijk Mellehoek op Heusden, die voor hun dagelijkse doen aangewezen zijn op het centrum van onze gemeente, werd reeds snel (namelijk vanaf 23 maart) een heuse veerdienst georganiseerd. De scheepvaart op dit stukje Schelde kreeg pas doorgang op 11 april, dit nadat een tijdelijke vereniging van drie gespecialiseerde firma's, nl. N.V. De Brandt (Baasrode), N.V. Hye (Burcht) en N.V. Kiere (Kallo), de zware klus in verband met de opruiming van de vele brokstukken van de ingestorte brug had geklaard. Dat deze bezigheden elke dag veel kijklustigen trok, hoeft geen verdere uitleg.

Op woensdag 15 april plaatste het 11de geniebataljon van het Belgische leger, gekazerneerd te Burcht, een noodbrug ter hoogte van de Pontstraat te Melle. Twee dagen later reeds werd deze solidere oplossing voor het fiets- en voetgangersverkeer tussen Heusden en onze gemeente in gebruik genomen.

Met het oog op de geplande officiële opening van de nieuwe stalen brug, geplaatst ter hoogte van de ingestorte brug aan het Dorpsplein, verschaffen we u graag enige notities in verband met de vele bruggen over de Schelde te Melle, die ons reeds meer dan 125 jaren de mogelijkheid boden verbinding te hebben met de overkant van die stroom, die zoveel en vooral door literair geïnspireerde kunstenaars werd bezongen.

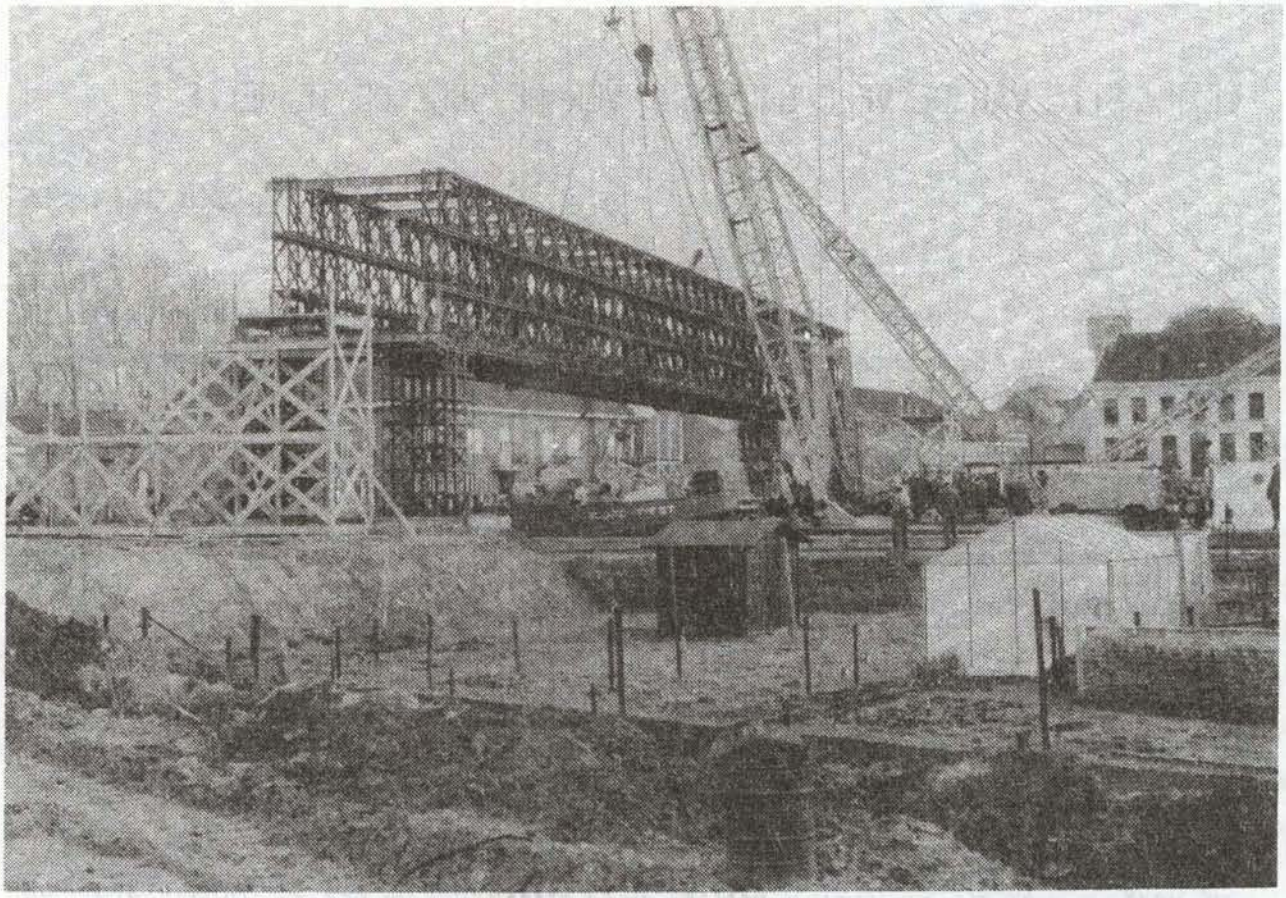

Foto genomen door Manuel Debruyne n.a.v. de plaatsing van de noodbrug op woensdag 15 april 1992 (foto vanop de linkeroever / Heusden).

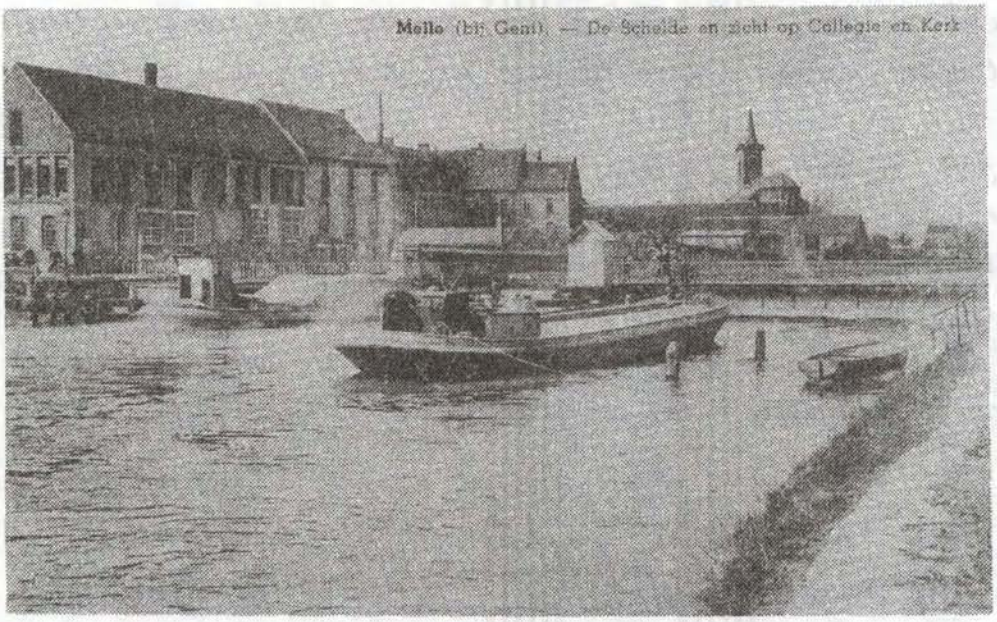

Foto van de oude brug gelegen ter hoogte van de Brugstraat. Links Melle.

SITUATIEPLAN MET LOCATIES VAN DE VERSCHILLENDE BRUGGEN.

(detail uit gemeenteplan met Melle-centrum)

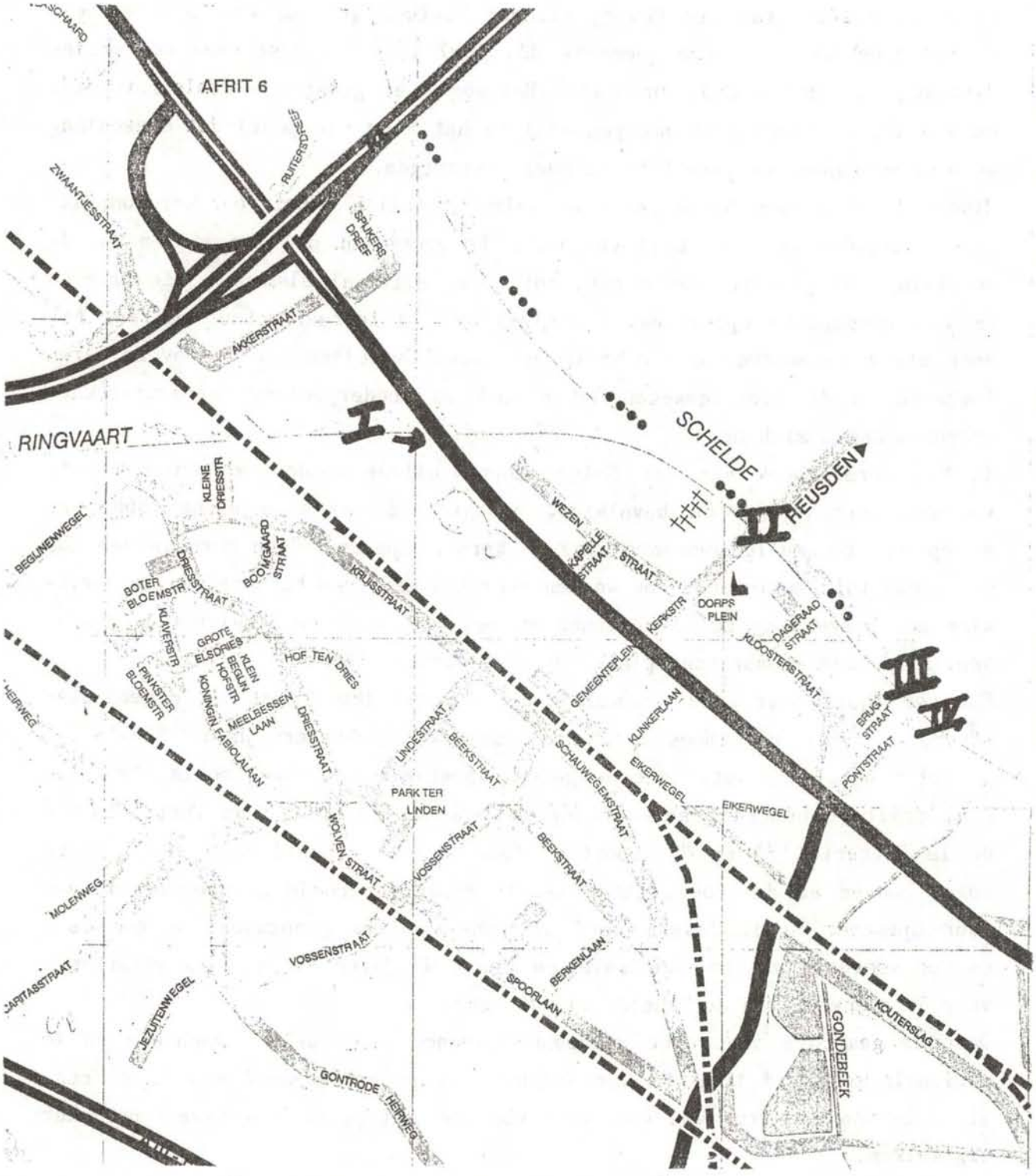

legende

Brusselsesteenweg	(I)
plaats brug vanaf 1956	(II)
plaats brug vóór 1956	(III)
plaats noodbrug W.O.I., W.O.II., 1992	(IV)

EEN EERSTE BRUG OVER DE SCHELDE TE MELLE.

De huidige Pontstraat te Melle, vroeger Pontweg genaamd en reeds vermeld in het Landboek van onze gemeente dd. 1687 (1), verwijst naar de verbindingsweg tussen de Oude Brusselse Heirweg (het gewezen Pitteleirstraatje en vandaag de Kloosterstraat genoemd) en het veer (de pont) dat eeuwenlang de overzet tussen de twee Scheldeoevers verzorgde.

Midden de 19de eeuw bleek het voor velen duidelijk : het veer werd onpraktisch bevonden voor de tijd van toen. De groei van de economie en van de bevolking, de grotere mobiliteit, het waren allemaal elementen die vroegen om een aangepaste oplossing. Bovendien was de infrastructuur omtrent het veer sterk verouderd en slecht onderhouden. Gedeelten van de oevers waren ingezakt en de toegangswegen leken vaak op modderpoelen. Infrastructuurwerken drongen zich op.

In het verslagboek van het Melse schepencollege vonden we een afschrift van een bericht aan de bevolking, gedagtekend op 26 augustus 1866, dat er op het toenmalig gemeentehuis, de herberg genaamd "den Marquis van Rodes", een informatieronde zou worden georganiseerd ten behoeve van de bevolking met betrekking tot de plannen om een brug over de Schelde (2) te bouwen. Deze bijéénkomst vond plaats op 01 september 1866.

Een goed half jaar later, namelijk op 07 april 1867, laat het gemeentebestuur, met als burgemeester Pieter Dierickx (ambtstermijn : 1864-1872), de Melse bevolking weten dat de gemeentebesturen van zowel Melle als Heusden, positief hebben geantwoord op de vragen van mevr. van Pottelsberghe de la Potterie (3) en "consoorten" (sic) om op eigen kosten een brug te mogen bouwen en daartoe gronden aan te kopen (desnoods te doen onteigenen voor openbaar nut). Tevens werd in gunstige zin geantwoord op de vraag om ten voordele van de concessie gedurende 99 jaren tolrecht te verkrijgen voor de overgang van de Schelde via de brug.

Daar de gemeente niet over voldoende financiële middelen beschikte en de nationale overheid toen in het geheel niet geïnteresseerd was in de constructie van een brug was voornoemd voorstel uit private hoek vast en zeker erg welkom.

Bij Koninklijk Besluit (K.B.) van 14 december 1867 werd de "Concessionnaire Maatschappij der Brug te Melle" officieel opgericht.

Uiteraard diende een nieuwe toegangsweg te worden aangelegd die de nieuwe

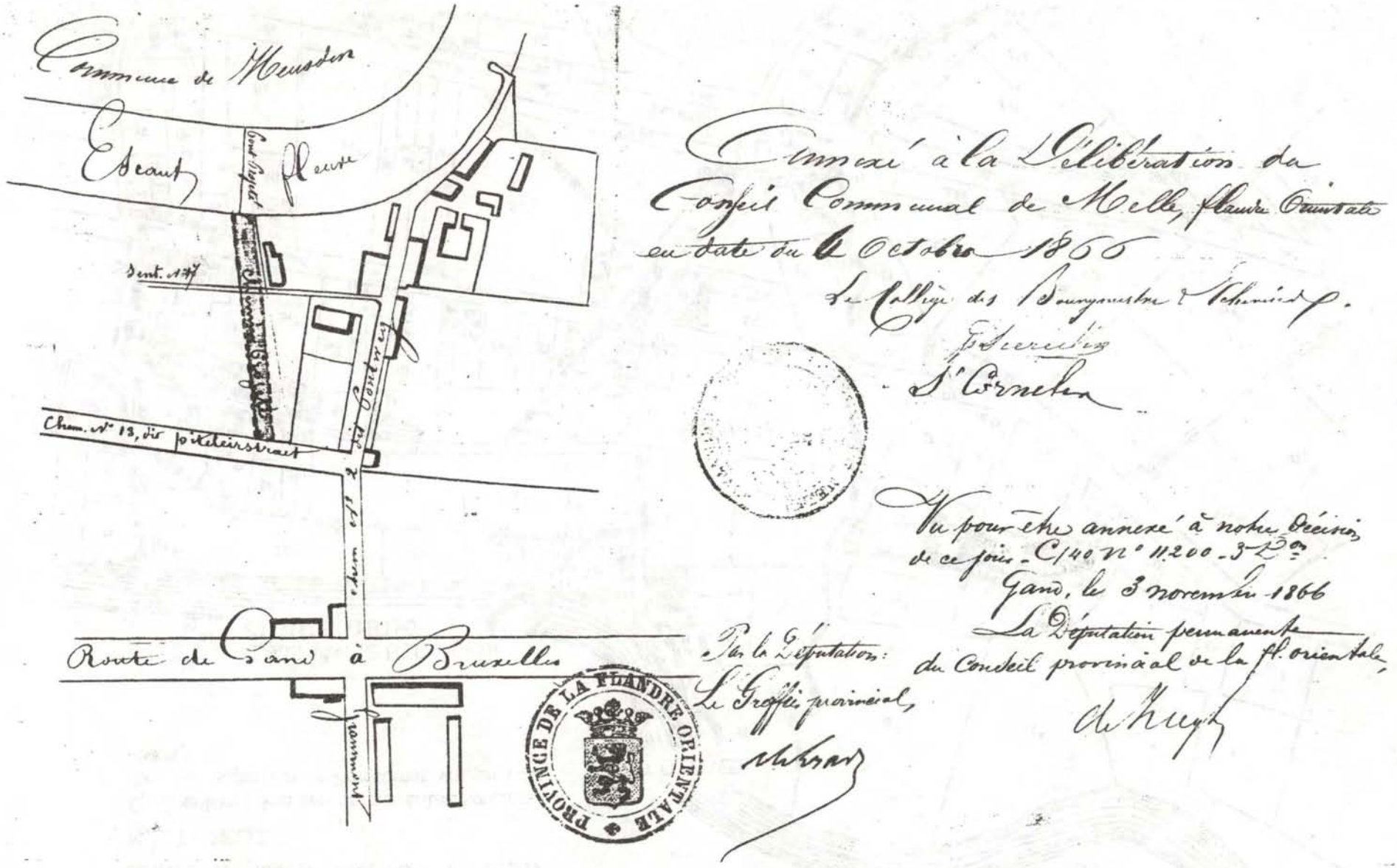

Plannetje opgemaakt n.a.v. de Melse gemeenteraadszitting dd. 06-10-1866 i.v.m. de aanleg van wat later de Brugstraat zou worden genoemd. Ter hoogte van de Pontstraat was de Schelde nog niet rechtgetrokken. Tevens zien we de plaats waar vroeger het veer fungeerde.

DETAIL UIT KAART NAAR POPP (± 1860)

M.B.T. MELLE

Op deze kaart kan men de perceelaankopen m.b.t. het aanleggen van de Brugstraat volgen (zie tekst)

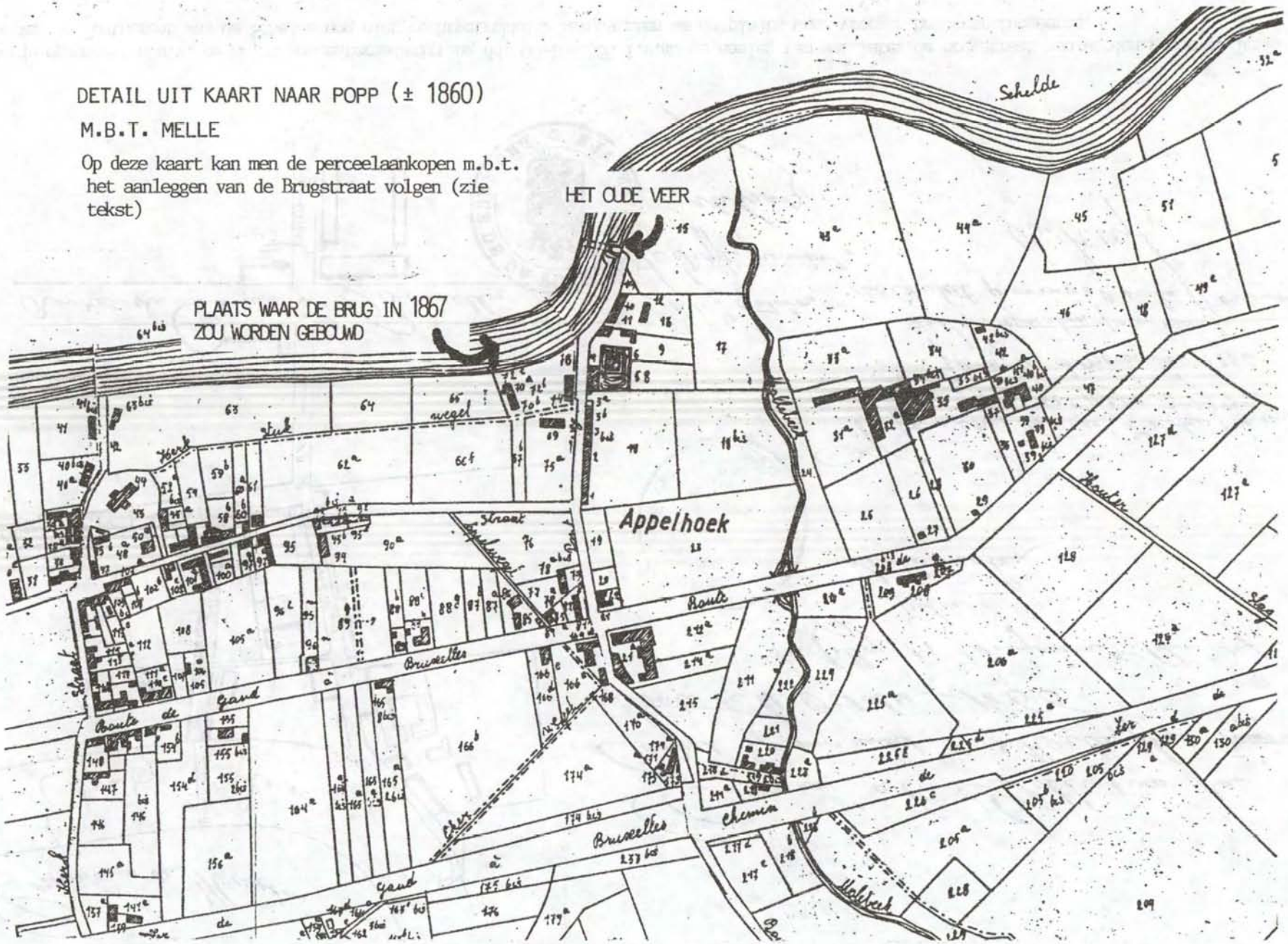

brug zou verbinden met buurtweg nr.13 (zijnde de Kloosterstraat).
Bij gemeenteraadsbeslissingen in zitting van 06 oktober 1866 werd het plan opgevat voor de aanleg van een nieuwe weg en de aankoop van de nodige gronden. Deze beslissingen werden op 03 november 1866 door de Provincieraad van Oost-Vlaanderen goedgekeurd.
Tussen plannen en realiseren verliepen er ook toen ettelijke maanden. Pas op 08 februari 1868 werden ten huize van de Gentse notaris Francies Leopold De Backere door de toenmalige schepen Seraphin Cornelis (schepen te Melle van 1864 tot 1876) voor de gemeente Melle de eerste gronden aangekocht met het oog op het aanleggen van voornoemde nieuwe toegangsweg. Mevrouw Melanie De Sauw (weduwe van Francies Hypoliet Van Turenhout, schepen te Melle van 1846 tot 1848 en reeds vanaf 1843 gemeenteraadslid), handelaarster van beroep, verkocht twee stukken grond, een eerste stuk als gedeelte van wat gekend was op het kadaster onder sectie C n°67, groot zijnde 5 are 20 ca en een tweede stuk, een deel van wat op het kadaster was gekend onder sectie C n°72d, zijnde 5 are 38 ca. Beide percelen werden verkocht tegen de globale som van 763,10 Bfr..
Op dezelfde dag werd eveneens bij voornoemde notaris de koop gesloten m.b.t. gronden van Pieter Francies Van der Cruyssen (bierbrouwer en wonende te Melle). Het ging hier over een gedeelte van een perceel, zijnde 5 are 38 ca, gekend op het kadaster onder sectie C n°65. Hiervoor telde de gemeente 699,40 Bfr. neer. Een paar dagen later tenslotte werd eveneens ten huize van notaris De Backere nog een stuk grond aangekocht, nl. 7 are 45 ca van een perceel zaailand, kadastraal gekend onder sectie C n°66 voor de prijs van 968,50 Bfr., dit van Maria Theresia Van Doorsselaere (weduwe van Dominicus Maes), zonder beroep, en van haar kinderen, Anna Maria Maes (zonder beroep) en Petrus Maes (koster), allen woonachtig te Melle.
Onderwijl was de brug reeds gebouwd. Uit boekhoudkundige documenten konden we opmaken dat nog in datzelfde jaar 1868 hard werd gewerkt teneinde de nieuwe weg, geplaveid met kasseien (weliswaar tweedehandse), te kunnen openstellen voor het publiek.

Voetnoten

1) zie ook de brochure "Oude stenen en namen vertellen ons ... de geschiedenis van Melle" p.31, in 1957 uitgegeven, auteur: August De Baets.
2) De Schelde ontspringt als stroom op het gebied van de gemeente Gouy in het huidige Franse departement van de Aisne. Ze heeft een lengte van 370 km tussen de bronnen in Frankrijk en het Nederlands zeegebied.

3) Het betreft hier Julie de Kerchove (°1806 en +1881) gehuwd in 1840 met Jean van Pottelsberghe de la Potterie (°1795 en +1862). Haar kleinzoon, Léon van Pottelsberghe de la Potterie (x Raphaelle Dons de Lovendegem) was van 1906 tot 1933 gemeenteraadslid te Melle, van 1912 tot 1921 burgemeester en van 1927 tot 1931 schepen. Haar broer, Emmanuel de Kerchove de Ter Elst (1808-1873) had een zoon Abel genaamd. Deze laatste vinden we terug onder de concessionarissen van de brug over de Schelde te Melle n.a.v. de verkoop aan de gemeente Melle (toen was Julie de Kerchove reeds overleden).

Foto van de Brugstraat daterend van enkele jaren voor Wereldoorlog II.

OVERNAME VAN DE BRUG DOOR DE GEMEENTE MELLE

Naar het einde van de 19de eeuw toe bleek vaak dat het heffen van tolgelden op het gebruik van in concessie gegeven bruggen en wegen een heuse rem zette op de ontwikkeling van onder andere de landbouw. Anders gezegd : de onkosten, verbonden aan het nodige vervoer, werkten kostenverhogend voor de produkten op de landbouwmarkt.
Ten einde daar wat bij te sturen, werd op 2 mei 1888 een wet gestemd waarbij een krediet van 500.000 Bfr. vrij kwam om o.a. gemeenten die bruggen en/of wegen, die in concessie waren gegeven, afkochten te betoelagen.
In die zin adviseerde de toenmalige gouverneur van de provincie Oost-Vlaanderen, de heer R. de Kerchove, in zijn schrijven van 06 juli 1889, de arrondissementscommissaris van Gent-Eeklo (n.a.v. het feit dat de gemeente Melle de nationale overheid had gevraagd de brug over de Schelde over te nemen) de gemeente Melle aan te sporen zelf over te gaan tot de afkoop van de concessie en gebruik te maken van de toelage voorzien in voornoemde wet.
In het verslagboek van de Melse gemeenteraad lezen we dat deze in zitting van 30 september 1889 hoger geciteerd voorstel aanvaardde en een principesbeslissing nam die moest resulteren in de afkoop van de brug over de Schelde.

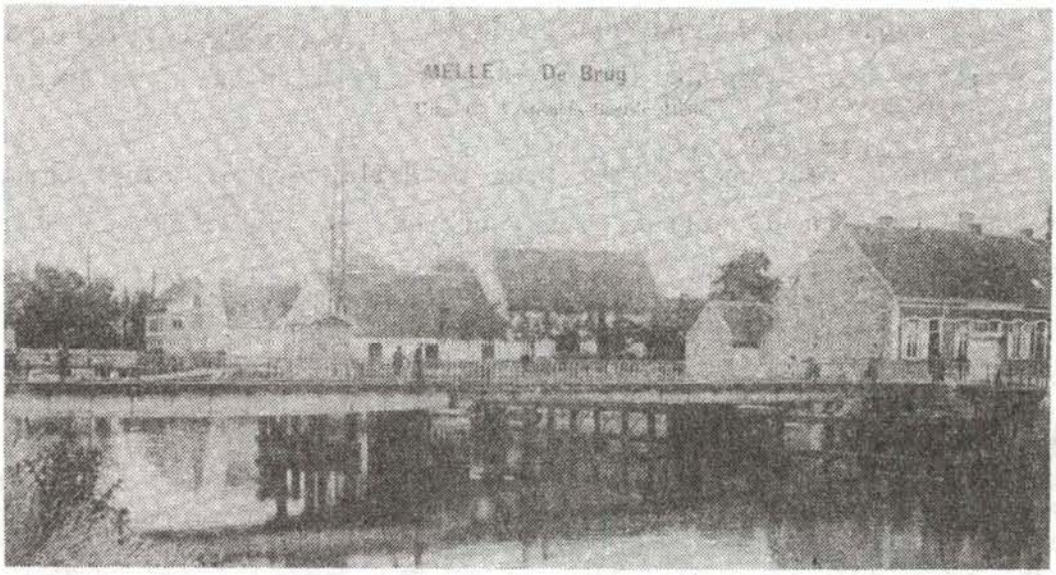

Melle, de brug, foto genomen vanop de linkeroever (grondgebied Heusden).

Uit diverse bescheiden konden we opmaken dat de koopsom door de concessiehouders was gesteld op 61.000 Bfr.. De staatstoelage zou 30.500 Bfr. bedragen. Ook zou de provinciale overheid tussenkomen voor 6.000 Bfr.. De rest, zijnde 24.500 Bfr. moest de gemeente zien bijeen te krijgen. De concessiehouders zouden hiervoor 10.000 Bfr. retribueren.
Daarnaast zouden enkele belanghebbenden een vrijwillige bijdrage leveren, wat aan debet nog moest zou de gemeente uit eigen middelen moeten putten.
Uiteindelijk werd te Gent op 06 oktober 1893 de afkoopovereenkomst getekend.
Aanwezig waren : vooreerst de Colleges van Burgemeester en Schepenen van de gemeenten Melle en Heusden (gemandateerd door gemeenteraadsbeslissingen respektievelijk van 18 juli 1892 en van 21 juli 1893), alsook de oorspronkelijke concessionarissen van de brug, zijnde Octaaf Van den Bogaerde (vertegenwoordigd door zijn schoonzoon, Jan van Tieghem de ten Berghe, toenmalig burgemeester van Heusden), mevrouw Pulinckx-Nevejans, O. Le Comte-Van der Heyden, Jan de Hemptinne, Julius Le Grand, Leo Le Grand, Gustaaf Botelberge (burgemeester van Melle) en Abel de Kerchove d'Exaerde (*).
Tevens waren getuige van deze overeenkomst : namens de Belgische Staat de hoofdingenieur-bestuurder van bruggen en wegen / provincie Oost-Vlaanderen, de heer C. De Heem en de gouverneur van voornoemde provincie, de heer R. de Kerchove.
Ten gevolge van de overname van de brug door de gemeente Melle werd o.a. in de overeenkomst opgenomen dat het vragen van tolgelden werd afgeschaft.
Op hoger niveau werd hogervermelde overeenkomst bevestigd en goedgekeurd bij wijze van een Koninklijk Besluit op datum van 13 november 1893.
Daarmee kwam de brug over de Schelde definitief in handen van de gemeente Melle.
De Concessionnaire Maatschappij der Brug te Melle werd officieel ontbonden te Gent op datum van 02 januari 1894, gezien het wegvallen van haar bestaansredenen.

Voetnoot

(*) Zoals we reeds schreven was Abel de Kerchove de ter Elst (d'Exaerde) de neef van Julie de Kerchove, die het oorspronkelijk initiatief nam een brug over de Schelde te bouwen te Melle. Abel werd geboren te Gent op 30 januari 1839 en huwde met een zekere Olga Surmont de Volsberghe. Zijn politieke carrière zag er als volgt uit : gemeenteraadslid te Wetteren van 1875 tot na 1900, burgemeester aldaar van 1879-1891, provinciaal raadslid (Oost-Vlaanderen) van 1874 tot 1898 en volksvertegenwoordiger van 1898 tot 1904 en van 1907 tot 1908. Vermoedelijk nam hij de leiding van de "Concessionnaire Maatschappij der Brug te Melle" over n.a.v. het overlijden van zijn tante in 1881.
Over deze Wetterse figuur valt één en ander te lezen in het boek "Wetteren 1780-1900, kroniek van een gemeente" in 1980 uitgegeven en geschreven door René Uyttendaele.

Ministère de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux Publics.

Administration des Ponts et Chaussées.

1re Direction. — N° 36.976

Rachat du pont établi sur le Bas-Escaut, entre Melle et Heusden.

Léopold II, Roi des Belges.

A tous présents et à venir, Salut.

Revu Notre arrêté du 14 Décembre 1867 qui a autorisé l'établissement par voie de concession de péages, du pont sur le Bas-Escaut, entre Melle et Heusden.

Vu les délibérations en date des 18 Juillet 1892 et 25 Juillet 1893 par lesquelles les Conseils communaux de Melle et de Heusden adoptent le projet de convention destiné à régler le rachat par la commune de Melle de la concession du pont dont il s'agit;

Vu la convention intervenue le 6 Octobre 1893 et déterminant les conditions de ce rachat;

Considérant qu'il est d'intérêt général d'assurer l'abolition des péages perçus sur le dit pont;

Sur la proposition de Nos Ministres de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux Publics et de l'Intérieur et de l'Instruction Publique,

Nous avons arrêté et arrêtons.

Article 1er. Les délibérations et la convention prémentionnées sont approuvées.

Article 2. Les droits de barrière sont abolis sur les dits ponts.

Article 3. La somme de trente mille cinq cents francs (fr. 30.500) représentant la part d'intervention de l'Etat dans le prix de rachat de la concession du pont en question sera prélevée sur le crédit alloué au Département de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux Publics pour construction de routes, de ponts, rachat de routes ou de ponts concédés.

Nos Ministres de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux Publics et de l'Intérieur et de l'Instruction Publique sont chargés de l'exécution du présent arrêté, chacun en ce qui le concerne.

Donné à Ostende le 13 Novembre 1893.

(signé) Léopold.

Par le Roi:
Le Ministre de l'Agriculture, de l'Industrie et des Travaux Publics,
(signé) Léon Bekaert.
Le Ministre de l'Intérieur et de l'Instruction Publique,
(signé) de Burlet.

Kopie (65% grootte) van het Koninklijk Besluit dd. 13-11-1893 waardoor de brug te Melle definitief werd overgenomen door de gemeente.

DE BRUGDRAAIER

Aangezien de oude brug te Melle een draaiend element bevatte ten einde een gemakkelijke doorgang te voorzien voor het drukke scheepvaartverkeer over de Schelde, werd de functie van brugdraaier in het leven geroepen. Gedurende de periode dat de brug in eigendom was van de gemeente werd deze functie via een openbare aanbesteding aan de laagst biedende voor een bepaalde periode verleend.

Aan de hand van de aanstelling van een zekere Camiel Verschooris (1) tot nieuwe brugdraaier, gaan we één en ander in concreto na. In zitting van de Melse gemeenteraad dd. 16 augustus 1904 alsook in deze van 29 augustus van hetzelfde jaar, werden respektievelijk de openbare verpachting van de brug annex brughuis en het betreffende lastenkohier besproken.

Ten einde de voornoemde vacature ruime bekendheid te geven, plaatste het gemeentebestuur enige aankondigingen in de toenmalige pers. Zo verscheen op de laatste pagina van het dagblad "Het Nieuws van de Dag" (een krant met redactie te Brussel) in de uitgave van zon- en maandag 28 en 29 augustus 1904 (jaargang 20) alsook in de krant "Vaderland" (redactie gevestigd te Brussel en bijkantoor te Gent) van zondag 04 september 1904 (jaargang 22 nr. 248) op p.4 een bericht in die zin (zie illustratie).

In openbare zitting van de gemeenteraad van Melle onder voorzitterschap van schepen R. Vanderstricht (2) dd. 19 september 1904 (en alzo aangekondigd in een "nota der bijzonderste schikkingen") werd overgegaan tot de opening van de ingezonden aanbiedingen i.v.m. de verpachting van de brug te Melle.

Vier personen bleken mee te dingen naar betreffende functie, met name Camiel Achtergaele (timmerman te Melle), Camiel Verschooris (1), Jozef Baeten (3) en Gustaaf De Groote (kleermaker te Ledeberg).

De voordeligste aanbieding voor de gemeente kwam van hoger vernoemde Camiel Verschooris. Hij vroeg slechts een jaarlijkse vergoeding van 340 Bfr., wat beduidend lager was dan bij zijn mededingers.

In het proces-verbaal van de verpachting, opgemaakt door de toenmalige gemeentesecretaris R. De Coster (4) werd, met betrekking tot de nieuwe brugdraaier, volgende gestipuleerd :

1) hij mocht het brughuis (zie foto), gelegen te Heusden, kosteloos gebruiken en werd beschouwd als huurder.
2) de verpachting behelsde 3 jaren. Het gemeentebestuur kon in akkoord met de pachter en dit zonder uitschrijving van een nieuwe aanbesteding

Groot zijn de verdiensten der ouders die voor de goede opvoeding hunner kinderen gezorgd hebben.

BID VOOR DE ZIEL

van Mijnheer

Camiel - Francies Verschooris,

weduwnaar van Mevrouw

Marie - Elisa Meirsschaert,

geboren te Melle, den 5 September 1862, en er godvruchtig overleden, den 23 November 1942, versterkt door de laatste H. H. Sakramenten.

De dood staat soms aan onze zijde en wij denken er niet aan! o geheim der dood, gij leert ons wonderwel kennen wat wij in de wereld zijn!

o Heer, het sacrificie dat Gij vraagt valt pijnlijk; toch buigen wij het hoofd en zeggen met christene onderwerping: «Heer dat uw heilige wil geschiede!»

Als christen was de dierbare overledene een man van geloof, voorbeeld van zachtmoedigheid en eenvoudigheid. Als man, bestierde hij zijn huishouden met kommer en zorg. Geen last was te zwaar, geen opoffering te groot om het geluk van zijn kinderen te bewerken. Liefde, vrede en eendracht geurden en bloeiden in dit gelukkig huisgezin. — Daarom blijft zijn aandenken gezegend bij ons!

Dierbare Kinderen, vader verdwijnt, nadat hij veel voor u heeft gewerkt en gezucht, doch ik zal u niet vergeten! Hebt dank voor al de zorgen die gij voor mij hebt gehad, blijft vereenigd door de banden van liefde — hebt moed, samen met moeder waken wij over u — tot weerziens in den hemel.

H. Hart van Jezus, ik heb betrouwen op U. 300 d. aft.

R. I. P.

Drukk. JOZ. DOOREMAN, Merelbeke.

Doodsprentje van brugdraaier Camiel - Francies Verschooris, geboren te Melle op 05 september 1862 en er overleden op 23 november 1942. Op 27 december 1901 huwde hij Maria Eliza Meirsschaert (° te Melle op 24 maart 1876). Toen Camiel als brugdraaier werd aangesteld verhuisde zijn gezin naar het brughuis gelegen te Heusden. Zo werden ze in de bevolkingsboeken te Melle uitgeschreven op datum van 19 januari 1905.

Robert Neirynck, geneesheer, Korte Meire, 13, en Joanna Zeyen, z. ber., Rabotstraat, 40.

OVERLIJDEN VAN 1 SEPTEMBER.

Robert Caproen, 9 m., Regattendreef.

OVERLIJDENS VAN 2 SEPTEMBER.

Sylvie Michiels, 5 j., Nijverheidskaai; Ida Verbeken, 2 j., Haringstraat; Basiel De Vylder, 2 m., Nieuwe Kerkstraat; Arsène De Vuyst, wed. De Moor, 73 j., Kasteellaan; Serafina De Loof, wed. Mortier, 70 j., Kastanjestraat.

OVERLIJDENS VAN 3 SEPTEMBER.

Jan Goethals, 8 m., Hamerstraat; Alina Petitpas, 9 m., Kasteellaan; Madeleina Joos, 3 m., Rotterdamstraat; Mathilda Meirlan, fab., 15 j., Rooigemlaan; Julien De Vreeze, bloemkweeker, 35 j., St-Pieters-Aalststraat; Leopold Beeckman, z. b., Klein Meerhem; Gustaaf Van den Boesche, smid, 16 j., Akkergemstraat.

BURG. STAND VAN GENTBRUGGE

van 26 Oogst tot den September.

GEBOORTEN. — Jeroom De Wilde, Brusselschensteenweg. — Michel De Roo, Posthoornstraat.

OVERLIJDENS. — Adolf Seghers, bareelwachter te Wetteren, 47 jaar, Gesticht. — Leopold De Rideaux, 43 jaar, fabw., Gestichtstr. — Karolina Snoek, 25 jaar, landbouwster, te Waarschoot, Gestichtstraat. — 1 kind onder de 2 jaar.

HEMDENFABRIEK, Muinkkaai, 14. Men aanvaardt nog 5 volle werksters en 8 halve werksters, ook nog leermeisjes om op atelier te werken. Zich terstond aan te bieden.

584-1242

VERLOREN: Klein rost griffonhondje, mannetje, antwoordende op den naam van Bibi. Goede belooning aan dengene welke het zal terugbrengen, Bijlokevest, 358.

1301/654

GEMEENTE MELLE.

Het brughuis en de plaats van brugdraaier zijn open met 1ste Januari aanstaande.

Voor de conditiën zich te wenden op het gemeente sekretariaat vóór 15 September 1904.

649

Eenig te Gent voor de «VICTORIA» nieuw model met groote RINGSPOELEN

A. SYMOENS
7, St-Elisabethsgracht, 7
GENT
Aanvaardt alle herstellingen

546-1205

Kopie van advertentie in de krant "Vaderland" (04-09-1904) p.4, waarin de vakante plaats voor brugdraaier te Melle bekend wordt gemaakt aan het publiek.

deze termijn met 3 of 6 jaren verlengen.

3) hij moest het brughuis (5) op het einde van de afgesproken periode tijdig ontruimen.
4) indien de brug ooit door de Staat zou worden overgenomen zou de overeenkomst tussen de gemeente en de brugdraaier onmiddellijk worden beëindigd, dit zonder uitbetaling van enige vergoeding.
5) hij diende zijn dienst te verrichten zowel bij dag en nacht en moest steeds ten voordele van de gemeente handelen.
6) hij diende de nodige oliën voor de verlichting, de signalisering en het smeren van de brug te leveren.
7) hij kreeg de taak toegewezen mogelijke kleine herstellingen uit te voeren en bepaalde gebreken aan de brug aan het gemeentebestuur te signaliseren. Hiervoor zou hij niet bijkomend vergoed worden.
8) als pachter moest hij, uitgezonderd de grondbelastingen, alle andere belastingen tijdig betalen.
9) hij diende de bomen, groeiende tussen de brug en de gewezen hulpbrug, op het grondgebied Heusden, ten gepaste tijde te snoeien, het snoeihout mocht hij te zijnen profijte houden.
10) hij moest binnen de twee dagen na zijn aanstelling een borgsom van 1.000 Bfr. (waarvoor hij 3% interest per jaar zou ontvangen) storten in handen van de gemeenteontvanger.

Bij besluit van 18 november 1904 te Gent en getekend door de toenmalige gouverneur Baron de Kerchove, voorzitter van de Bestendige Deputatie van de Provincieraad voor Oost-Vlaanderen, werd de aanstelling van Camiel Verschooris tot brugdraaier te Melle bevestigd. Met ingang van 01 januari 1905 kon hij zijn nieuwe functie waarnemen.

Op 26 september 1904 werd aan Jozef Baeten (sinds 01 januari 1894 brugdraaier, zie zijn kontrakt met de gemeente ten tijde van het burgemeesterschap van Gustaaf Botelberge) ter kennis gebracht dat hij vóór 01 januari 1905 het brughuis diende te verlaten.

Bij wijze van toemaatje sommen we hieronder de voorwerpen op, voorkomende in de inventaris en toehorende aan de gemeente Melle, die zich op 02 januari 1905 bevonden in het brughuis : een herbergtoog (zonder marmeren blad), een buffet, 2 kaders (respektievelijk met het toltarief en het Koninklijk Besluit m.b.t. de brug), 2 ijzeren kettingen om de brug af te sluiten bij het draaien, een ijzeren handboom, een volledig reddingstelsel met houten kap (zie ook foto ter hoogte van het midden van de zijgevel van het brug-

huis), bestaande uit : boei met opschrift en koord, een drague (klein anker) met drie tanden zonder koord, peen (stok) in riga hout en stalen haak, voor de verlichting : 3 groene bollantaarns, 2 vierkante lantaarns met gekleurde ruiten en 2 lampen voor de verlichting der brug.

Voetnoten

1) Camiel Verschooris : meer gegevens vindt u in de tekst horende bij de afdruk van zijn doodsprentje.
2) Remi Van der Stricht : gemeenteraadslid te Melle van 1904 tot 1925, schepen van 1904 - 1924.
3) Jozef Baeten : fungeerde vanaf 1894 tot 1905 als brugdraaier.
4) Remi De Coster : was van 1897 tot 1939 gemeentesecretaris te Melle.
5) Het brughuis hoorde bij de brug en was alzo ook eigendom van de gemeente Melle. Het brughuis bevond zich op de linkeroever van de Schelde, op grondgebied van de gemeente Heusden.

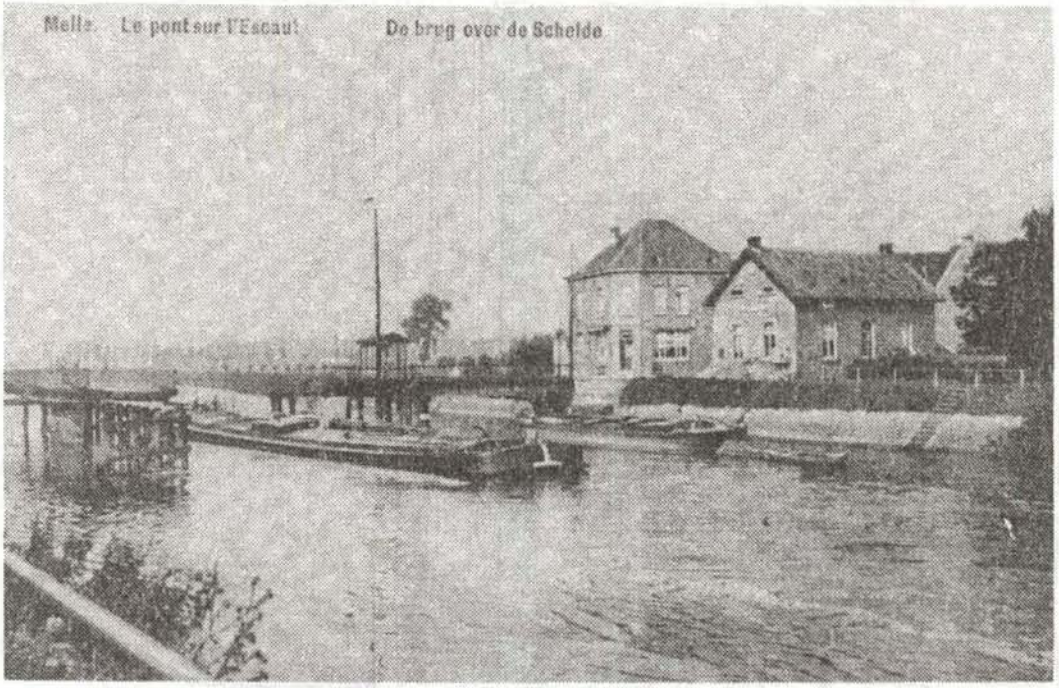

Op deze foto staan de oude draaibrug over de Schelde en twee woningen, gelegen in de D'Haenestraat te Heusden, afgebeeld. Het gebouwtje rechts betreft het brughuis. Later werd dit huis verhoogd met één verdieping.
In de krant "De Gentenaar" van 13 december 1990 lazen we dat beide voornoemde woningen eerlang worden afgebroken in het kader van het Sigmaplan dat zich tot doel stelt het Zeescheldebekken tegen stormvloeden te beveiligen.

Hieronder een afdruk van het plan waarbij de verlichtingssignalen aan de brug in 1896 dienden te worden aangepast. De brugdraaier diende o.a. te zorgen voor de oliën ten bate van de verlichting.

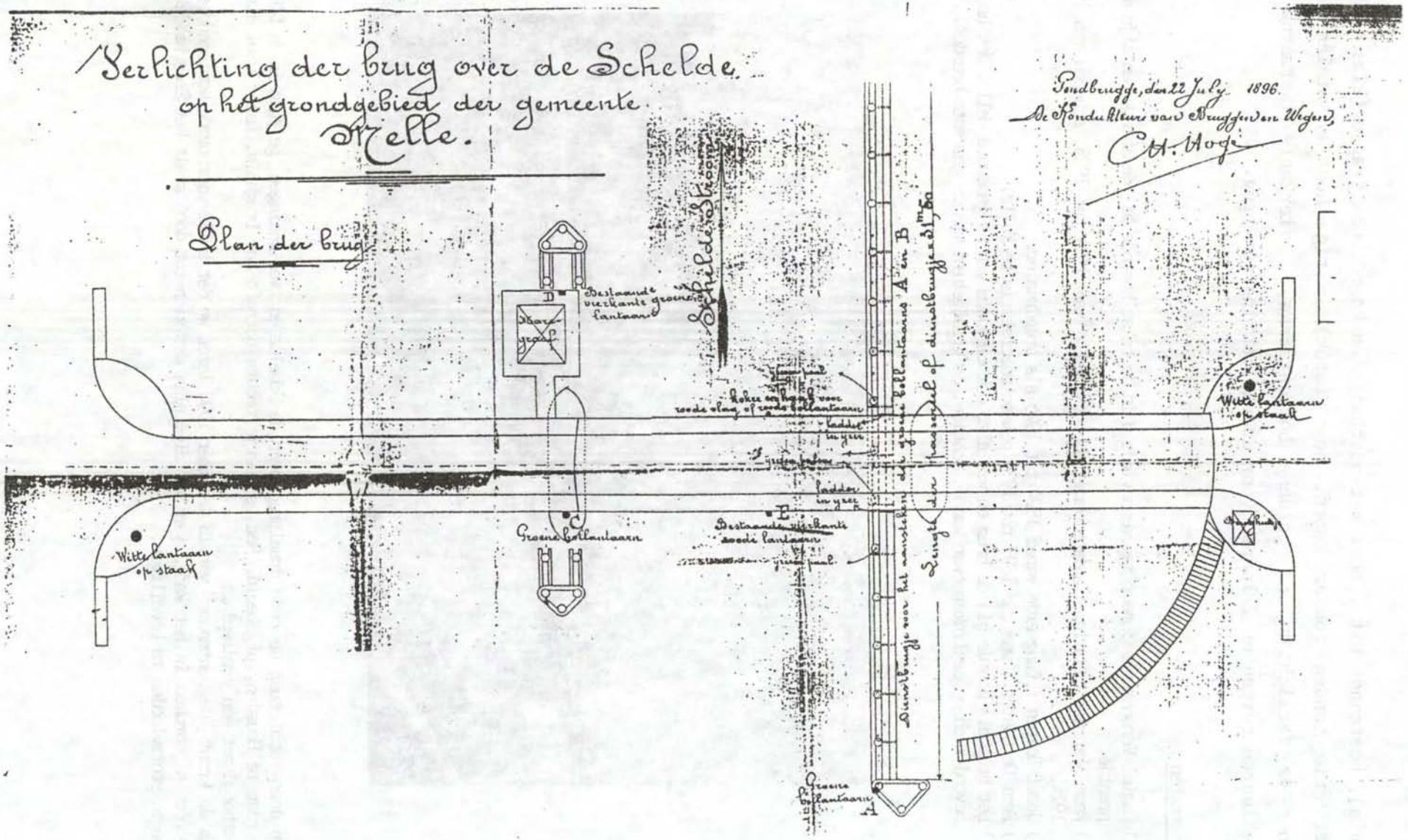

OVERNAME VAN DE SCHELDEBRUG TE MELLE DOOR DE STAAT.

Zoals we reeds schreven had de gemeente Melle in eerste instantie de brug over de Schelde van de toenmalige concessionarissen afgekocht ten einde de overgang ervan van tolgelden vrij te maken. Het onderhoud alsmede de jaarlijkse vergoeding die diende uitbetaald te worden aan de brugdraaier vormde voor onze gemeente een niet onaardige som aan de uitgavenzijde. Overtuigd dat bij een gebeurlijke overname van de brug door de Staat de vrije doorgang blijvend zou worden verzekerd beslisten onze gemeenteraadsleden in zitting bijeengekomen op 05 november 1907, dit onder voorzitterschap van de toenmalige burgemeester, de heer Joseph De Coster (gemeenteraadslid vanaf 1896 en burgervader van 1905-1912), de brug gratis weg te schenken aan de nationale overheid.
Deze gemeenteraadsbeslissing werd op 06 december 1907 goedgekeurd door de Bestendige Deputatie van de provincie Oost-Vlaanderen.
Op 26 januari 1908 werd de overname van de brug door de Staat bevestigd door een Koninklijk Besluit (Leopold II was toen koning), dit ten tijde van August Delbeke die als Minister van Openbare Werken voor de concrete uitvoering van voornoemd besluit moest zorgen.
Ter gelegenheid van deze overname besliste de gemeenteraad van Melle (zitting van 01 juni 1908) n.a.v. de zomerkermis enige festiviteiten te organiseren in de onmiddellijke omgeving van de brug, namelijk : een muziekfestival en een vuurwerk op zondag 05 juli 1908 en op dinsdag 07 juli van hetzelfde jaar volksspelen en andere vermakelijkheden.

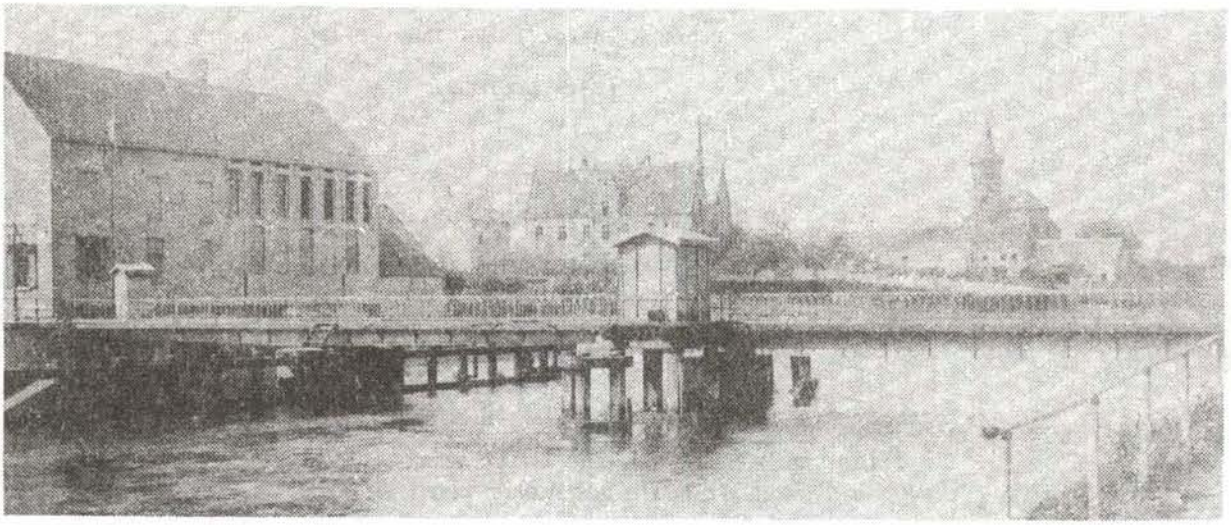

Brug te Melle dd. 19 september 1904

Ministère des Travaux Publics.

Administration des Ponts et Chaussées.

I° Direction.

N° R.59.
N° 81 de sortie.

Pont sur l'Escaut à Melle.
Reprise par l'État.

LÉOPOLD II, ROI DES BELGES,

A tous présents et à venir, SALUT,

Vu la délibération par laquelle le Conseil communal de Melle cède gratuitement à l'État, quittes et libres de toute servitude et notamment du droit de plantation, le pont sur le Bas-Escaut à Melle et ses dépendances d'environ 6 kilomètres de développement.

Vu l'avis favorable de la Députation permanente du Conseil provincial de la Flandre Orientale;

Considérant que cet ouvrage d'art et la route qui en dépend présentent un caractère suffisant d'intérêt général pour être incorporés dans la voirie de l'État;

Sur la proposition de Notre Ministre des Travaux Publics,

NOUS AVONS ARRÊTÉ ET ARRÊTONS:

Article unique.-Est approuvée la délibération prémentionnée du Conseil communal de Melle.

En conséquence le pont de Melle et ses dépendances sont incorporés dans la voirie de l'État.

Notre Ministre des Travaux Publics est chargé de l'exécution du présent arrêté.

Donné à Laeken, le 26 Janvier 1908.

(S).- LÉOPOLD.

Par le Roi:

Le Ministre des Travaux Publics,

(S).- Aug. DELBEKE.

Kopie van het K.B. dd. 26-01-1908 waarbij de brug over de Schelde te Melle geschonken werd aan de Staat.

DE BRUG HERSTELD NA WERELDOORLOG I.

In het boek "Illustratie over de gebeurtenissen te Melle - Wetteren 1914-1918 en 1940-1945" (uitgegeven te Kwatrecht in 1985) verhaalt wijlen Georges Van Oostende dat de forten van Antwerpen bij het begin van de oorlog in 1914 een hele tijd stand hielden doch op den duur niet bestand bleken tegen de aanhoudende Duitse zware artillerieaanvallen. Ten einde zijn leger te redden, besliste Koning Albert tijdens de nacht van 6 op 7 oktober '14 met zijn troepen de stroom over te steken en zich terug te trekken achter de Ijzer. Het is in het kader van deze aftocht en met het oog op het hinderen van de oprukkende Duitse troepen dat bevel werd gegeven aan de Belgische genie om alle bruggen over de Schelde te laten springen. Zo gebeurde dit ook te Melle (zie foto).

Tijdens de oorlogsperiode liet de Duitse bezetter een houten noodbrug over de Schelde construeren, dit ter hoogte van de Pontstraat.

Na W.O.I. wijst de toenmalige Melse burgemeester, Baron Léon van Pottelsberghe de la Potterie (burgemeester van 1912-1921), de hoofdingenieur-bestuurder van de Dienst van Bruggen en Wegen in een schrijven op datum van 27 mei 1919 op het feit dat de voormelde noodbrug zich in een erbarmelijk toestand bevond. Hij stelde voor de oude brug tijdelijk via een voorlopige constructie weerom bruikbaar te maken (tijdelijk : daar er toen reeds plannen bestonden om stroomopwaarts, in de onmiddellijke omgeving van de Sint-Martinuskerk, een nieuwe 'vaste' brug te bouwen).

In een artikeltje onder de titel "Reconstruction de différents ponts", gepubliceerd in het dagblad "La Flandre libérale" (een krant die haar uitgave stopzette eind juni 1974) van 25 oktober 1919, lazen we dat de regering had beslist te Heusden, Melle en Wetteren 'voorlopige' nieuwe bruggen te bouwen die een jaar of 10, 15 moesten kunnen meegaan daar men later zou zien of ze al dan niet zouden worden vervangen door vaste bruggen zoals voorzien in plannen die reeds vóór 1914 werden uitgewerkt door de bevoegde administratie.

Blijkbaar, en spijts bovenstaand persbericht, koesterde de bevoegde minister, nl. E. Anseele, andere plannen. In 1920 vroeg hij aan de gekende Gentse bouwkundige, August Poppe, een ontwerp te maken voor het plaatsen van een brug zoals voorzien in de plannen van vóór 1914. Om financiële redenen en vooral omwille van de hoge kosten, verbonden aan de noodzakelijke ont-

Foto daterend uit W.O.I., op de voorgrond de vernielde brug over de Schelde ter hoogte van de Brugstraat te Melle. Op de achtergrond de door de Duitse bezetter gebouwde noodbrug. Links het brughuis (linkeroever/kant Heusden).

eigeningen, verzette het Melse gemeentebestuur zich heftig tegen Anseele's plan. Uiteindelijk werd er beslist een nieuwe brug te bouwen op de oorspronkelijke plaats, nl. aan de Brugstraat.

Foto genomen vanop de linkeroever (kant Heusden) n.a.v. de plechtige inhuldiging van de herstelde brug dd. 13 juli 1924. De huisjes zijn reeds verdwenen, ten dele door dijkwerken, ten dele door de bouw van een nieuwe woning in de Brugstraat.

Het zou nog duren tot de zomer van 1924 vooraleer de brug plechtig kon worden ingehuldigd (zie foto). Op 13 juli 1924 organiseerde het feestkomitee, dat ook verantwoordelijk tekende voor de pas opgerichte Kapellekenskermis, de nodige festiviteiten : o.a. een festivalconcert voor muziekmaatschappijen (waaraan ook de drie Melse fanfares, zijnde "Vreugd in deugd", "de Koninklijke Harmonie Sint-Cecilia" en "de Oud-Strijders", deelnamen) en een vuurwerk, afgeschoten door de firma Boon uit Zele. Het gemeentebestuur onder voorzitterschap van de toenmalige burgemeester, François Spae, steunde het initiatief met een toelage van 600 Bfr., een niet onaardige som in die tijd.

EEN NOODBRUG TIJDENS WERELDOORLOG II (1940-'45).

Bij het begin van W.O.II. kreeg de Franse generaal Bilotte op een belangrijke militaire vergadering op datum van 12 mei 1940 het opperbevelhebberschap over zowel de Franse, de Belgische als de Britse troepen hier te lande. Op 16 mei besliste hij dat het Belgisch leger zich snel diende terug te trekken achter de Schelde. Het derde regiment van de Belgische genietroepen had reeds de dag voordien (15 mei 1940) het order ontvangen om de Scheldebruggen van Dendermonde tot Melle te vernietigen. De klus te Melle werd reeds op 16 mei geklaard (zie ook p.105 van het boek van wijlen Georges Van Oostende "Illustratie over de gebeurtenissen te Melle - Wetteren 1914-'18 en 1940-'45, Kwatrecht/1985).

Kort op het begin van de Duitse bezettingsperiode kregen de Mellenaars Hubert Rouckhout en Gustaaf Van den Hauwe van overheidswege een vergunning om, ten einde het verkeer met de overkant van de Schelde te herstellen, een noodbrug te bouwen ter hoogte van de gewezen loskaai aan de Pontstraat.

Het oversteken van de brug gebeurde tegen betaling van een tolrecht, 25 centiemen per voetganger, 45 centiemen per fietser en 1 frank per handkar. Voor auto's en vrachtwagens werden hogere tarieven aangerekend.

Bij het einde van deze tweede grote oorlog bliezen de terugtrekkende Duitse troepen (bij wijze van rugdekking) voornoemde noodbrug op, we schrijven september 1944.

Nadien werd de oude brug tijdelijk hersteld (zie foto).

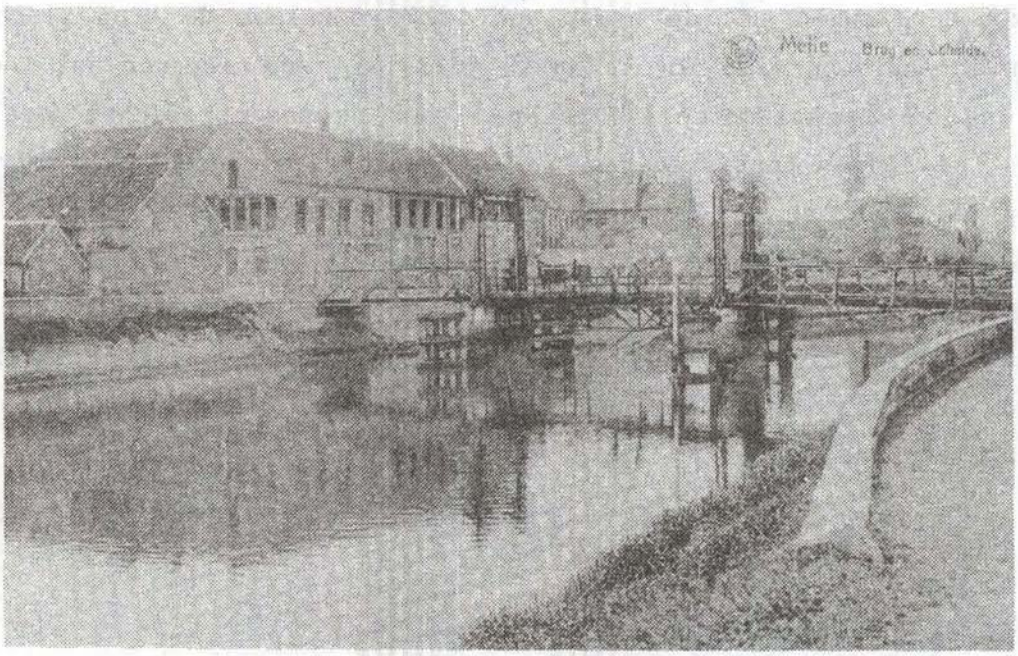

De brug te Melle (gelegen aan de Brugstraat) na W.O.II., de doorgang voor de scheepvaart werd mogelijk gemaakt door een op- en neergaand gedeelte.

EEN NIEUWE, VASTE EN BETONNEN BRUG OVER DE SCHELDE TE MELLE.

Reeds op het eind van 1940 bleek, volgens documenten uitgaande van het onder de Duitse bezettingsmacht fungerende "Commissariaat Generaal voor 's Lands Wederopbouw", dat deze dienst met betrekking tot de constructie van een nieuwe brug over de Schelde terug wou aanknopen bij reeds genoemde plannen van vóór 1914 om voornoemd kunstwerk te plaatsen nabij de Sint-Martinuskerk te Melle.
Van uitvoering kwam, gezien de oorlogssituatie, niets in huis. Ook na Wereldoorlog II bleef bovenstaand idee de geesten beroeren. Van tegenstand, zoals in 1920, was vanwege de Melse mandatarissen geen sprake meer. Integendeel!
In het kader van de opmaak van een algemeen stedebouwkundig concept voor onze gemeente en daarbij horend een bijzonder plan van aanleg (B.P.A.) voor het centrum werd de aanleg van een nieuwe brug inderdaad voorzien op de plaats zoals hoger vermeld. Bevestiging hiervan vonden we enerzijds in een gemeenteraadsbeslissing op datum van 03 juni 1946 en anderzijds in een schrijven dd. 08 augustus '46 uitgaande van het gemeentebestuur en gericht aan het Ministerie van Openbare Werken / Dienst der Waterwerken te Brussel.
Uiteraard liep er nog heel veel water door de Schelde vooraleer met de eigenlijke werken kon worden gestart.
Pas in 1954 werd met de bouw een aanvang genomen. De grondwerken werden uitgevoerd door de firma Quiswater uit Baasrode. De constructie van de brug zelf werd toevertrouwd aan Beert en Albouwerk uit Gent. De brug, van het Magneltype en opgevat naar een Frans brevet, was toen de eerste in haar soort in ons land. Ze overspande een lengte van 75m tussen beide oevers (65m tussen beide landhoofden). Bereikbaar vanop het Dorpsplein te Melle verzekerde de nieuwe brug een gemakkelijke verbinding met de linkeroever, snel óók, aangezien de aard van het kunstwerk een vrije doorvaart over de Schelde toeliet en het verkeer niet meer gehinderd werd door wachttijden voor een opengedraaide brug.
Op 27 oktober 1956 werd de nieuwe Scheldebrug met de nodige luister en in aanwezigheid van heel wat notabelen, o.a. de toenmalige Melse burgemeester Henri de Potter d'Indoye, en vele volksmensen ingehuldigd. In zijn boek "De geschiedenis van Melle" (Leuven/1962) liet de schrijver, H. Verbist, zich over de brug heel dichterlijk uit : "Daar ligt ze nu, versierd

met de wapens van Melle en Heusden, in één sierlijke zwaai geworpen over de oude stroom." (p.409). De oude brug werd kort daarna afgebroken.
Op 18 maart '92 kwam ook aan dit hoofdstuk -over wat ons met die overkant verbindt- een einde.

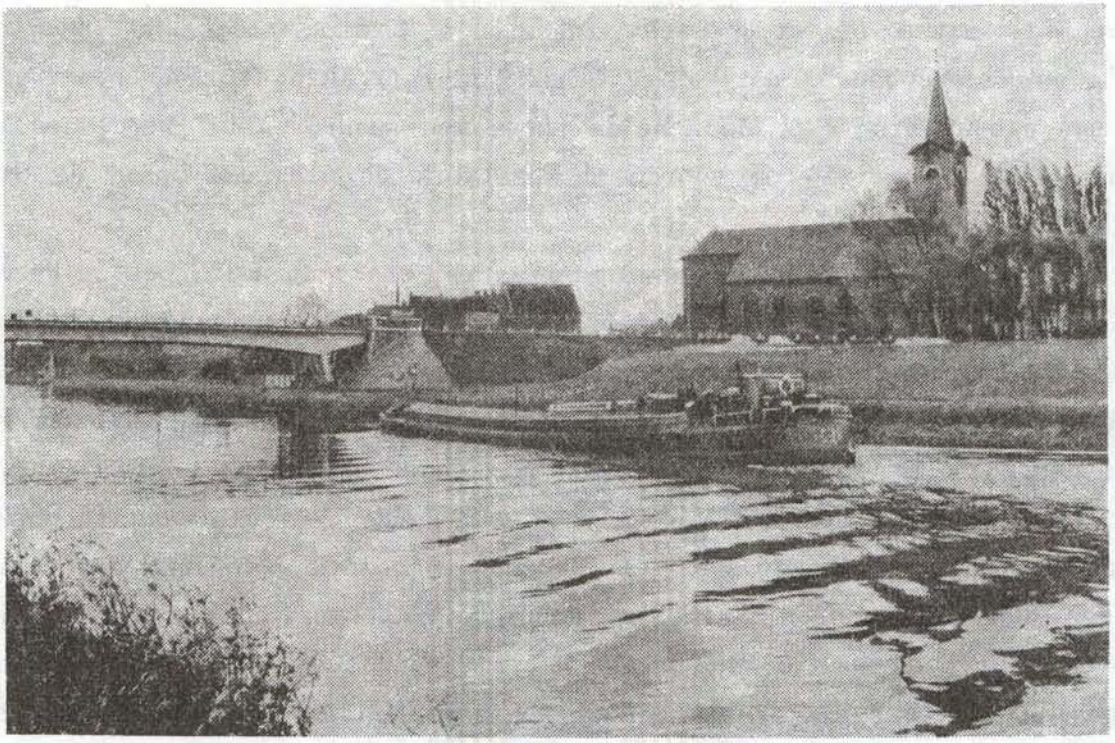

Postkaart uitgegeven door drukkerij Van Oost/Melle, deze foto genomen door Rouckhout - Pauwels uit Gent dateert van vóór de bouw van de sociale woningen aan de Dageraadstraat. Op de foto bemerken we het bruggehoofd aan de rechteroever, zie ook in bijgaande een gedeelte van het plan van de brug waarop hetzelfde deel is uitgetekend.

De brug over de Schelde te Melle, daterend uit 1956.

Deze foto werd door ons medelid Mark Goessens genomen vanuit de toren van de Sint-Martinuskerk in de maand juni van 1991.

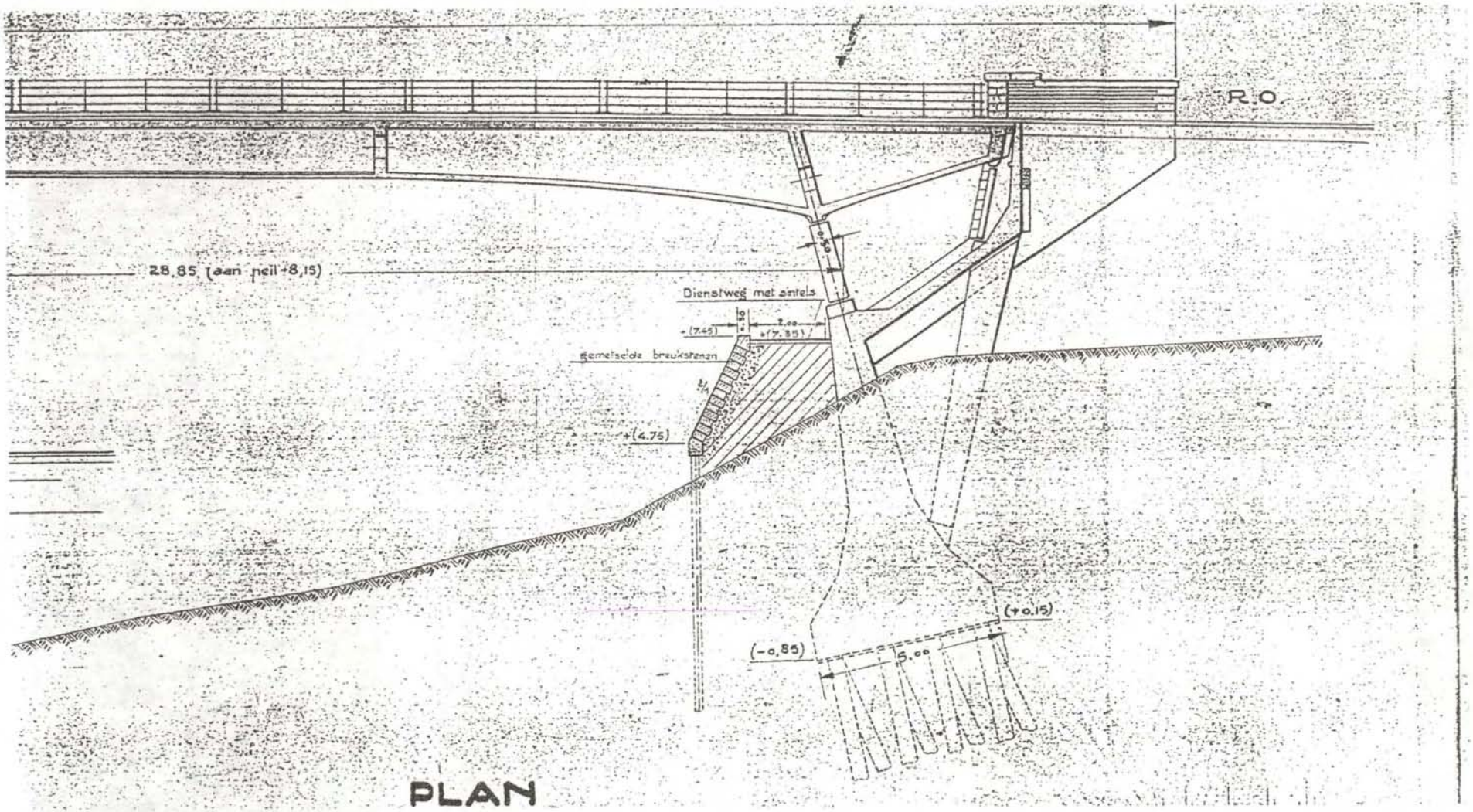

Verkleind detail uit het algemeen plan m.b.t. het bouwen van de nieuwe brug over de Schelde te Melle. Het betreft hier o.a. het bruggehoofd aan de rechteroever (kant Melle).

DE OUDE DRAAIBRUG.

(aan m'n Melle)

Half verdoken tussen 't groen -
langs de Scheldetragel,
ligt ons dorpje in de noen
stil te zonnebaden

'n sleepboot toetert voor de brug
om hem door te laten.-
Krakend, piepend en wat stug
draait ze langzaam open.

In de verte blaft een hond,
een paar eenden snateren.
't Klokje klept en doet ons kond :
Houdt God steeds in eer!

Dokkerend over de kasseien
komt traag een boerekar...
Hier kan zich mijn hart vermeien,
want hier ben ik thuis!

Bovenstaand gedicht komt uit de dichtbundel "Mijn Vlaanderen Bovenal" van Gerd Kamslagers pseudoniem van Gerard Galle, een geboren Mellenaar, heden woonachtig te Eupen.

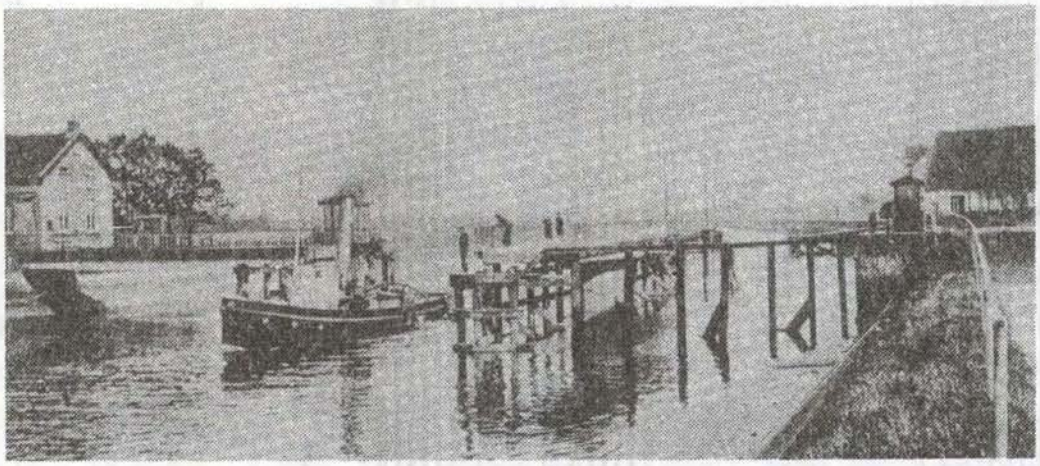

DOCUMENTATIECENTRUM VOOR FAMILIE- EN HEEMKUNDE

adres : Brusselsesteenweg 395 9090 Melle

inlichtingen : 091/52.26.47 (vanaf 26 juni '93 : 09/252.26.47)

openingsuren : ma. :
di. : van 9.00 tot 12.00 uur
woe. : en van 13.00 tot 16.00 uur
za. : van 9.00 tot 12.00 uur
op andere dagen : na afspraak
gesloten op zon- en feestdagen en
tijdens de maand juli.

Wie problemen heeft bij het lezen van Middelnederlandse teksten willen we een goede raad geven :

volg de lessen "OUD SCHRIFT"

data : zaterdag 25 september '93
" 23 oktober '93
" 27 november '93
" 18 december '93
telkens van 14.00 tot 16.30 uur

plaats : Cultureel Centrum : Brusselsesteenweg 395
9090 Melle

lesgevers : - beginnelingen : dhr. Marcel Vanroose
- gevorderden : dhr. August De Baets

organisatie : Vlaamse Vereniging voor Familiekunde (VVF)
afdeling Melle

Melse museum heeft computer

Documentatiecentrum krijgt provinciale belangstelling

MELLE — Met het aanschaffen van een genealogisch informatiesysteem wil het Melse Museum en Documentatiecentrum voor familie- en heemkunde nog meer belangstelling wekken dan voorheen. Genealogie is het onderzoek van de stamboom. Vorig jaar werden 1303 bezoeken geregistreerd en afgaande op de jongste cijfers gaat de belangstelling nog in stijgende lijn.

Het nieuwe project is uniek voor Oost-Vlaanderen. Het is dan ook uit die hoek dat de belangstelling komt.

„Niet alleen Mellenaars, maar mensen van overal in de provincie en zelfs uit het hele land, hebben de weg gevonden naar ons documentatiecentrum", zegt conservator August De Baets.

De installatie van een genealogisch informatiesysteem, zeg maar familie- en heemkundige gegevens die in een computer zijn opgeslagen, is een initiatief van de werkgroep Vlaamse Vereniging Familiekunde-Genealogie en computer.

Het project kreeg de naam Ariadne mee en is behalve in Melle ook te vinden in het nationaal centrum in Merksem en in het gewestelijk VVF-centrum in Oostende.

De computers zijn bedoeld voor consultatie door de bezoekers van voornoemde centra. In een eerste fase bevatten ze bestanden zoals onder andere de totaalindexen van de klappers op de parochieregisters van bepaalde arrondissementen.

In het museum in Melle kan men voortaan dus de genealogische databank van de VVF raadplegen.

De computer wordt bovendien bijna dagelijks aangevuld met nieuwe gegevens, want er valt wel nog wat werk te verrichten.

Conservator De Baets: „Er werd bijzondere aandacht geschonken aan de gebruiksvriendelijkheid waardoor een bezoeker van de leeszaal zichzelf toegang tot de computer geeft om die informatie te raadplegen. Voor ons is het een bijkomende dienstverlening want wij krijgen dagelijks tientallen mensen over de vloer die opzoekingen doen naar de herkomst van hun familienaam."

Parochieregisters

Behalve in Beveren beschikt Oost-Vlaanderen dus ook in Melle over een uitgebreid archief aan parochieregisters.

August De Baets: „Wij hebben nu nagenoeg tweederde van de parochieregisters van het arrondissement Gent-Eeklo in ons bezit. De parochieregisters van Gent hebben we niet, omdat die in het stadsarchief van de Abrahamstraat liggen.

Voor mensen uit de streek is het geen probleem omdat ze die ook kunnen raadplegen, maar het is wel interessant dat men voor opzoekingen bijvoorbeeld niet meer naar Beveren moet".

Wie opzoekingen doet naar de herkomst van zijn familienaam, of zelf een stamboom wil samenstellen, wordt in het Melse museum overigens wegwijs gemaakt. Er zijn behalve de conservator nog drie bedienden aanwezig.

Het initiatief wordt gesteund door het gemeentebestuur. U kan het individueel bezoeken maar ook begeleide bezoeken zijn mogelijk.

—*D.D.*

Info:
Het initiatief is geopend op maandag en dinsdag van 9 tot 12 uur, op woensdag van 13 tot 16 uur en op zaterdag van 9 tot 12 uur. Op andere dagen na afspraak. Alle inlichtingen: museum in Melle, Brusselsesteenweg 395, tel. 091/52.26.47.

Het Volk 9 april '93

Het Laatste Nieuws 9 april '93 →

Erkend als gewestelijk centrum

MELLE — Het documentatiecentrum voor familie- en heemkunde in het voormalige gemeentehuis van Melle is door de VVF-nationaal erkend als gewestelijk centrum op basis van haar provinciale uitstraling. Behalve het documentatiecentrum vindt men er ook een gemeentelijk museum waarin tal van waardevolle voorwerpen van heemkring De Gonde uitgestald staan.

Het Melse museum is uniek in zijn soort en bevat in het documentatiecentrum onder meer parochieregisters (zowel de akten als de klappers) van nagenoeg alle gemeenten uit het arrondissement Gent-Eeklo. In totaal heeft men de beschikking over de registers van zevenenzestig gemeenten, in alfabetische orde al de gemeenten tussen Aalter en Zwijnaarde, Gent uitgezonderd. Ook Assenede, Zelzate en Wachtebeke ontbreken in dat lijstje. Maar daar wordt wel aan gewerkt.

Het documentatiecentrum werd acht jaar geleden opgenomen in het nu al twintig jaar oude museum.

Vrij regelmatig worden er ook cursussen georganiseerd.

—*D.D.*

Familie- en heemkunde staat nu op de computer

■ **MELLE**

In oktober jl. mocht het documentatiecentrum voor familie- en heemkunde een fiere borst opzetten. Met Jozef De Cocker mocht men de duizendste bezoeker verwelkomen. Het werden er uiteindelijk nog 1.303 wat in vergelijking met 1991 een stijging van 26% bedroeg. Zeker een bewijs dat men in dat centrum degelijk werk verricht. Aan de basis liggen de gebruiksvriendelijke dienstverlening en het steeds ruimer wordend aanbod van familiale en heemkundige documentatie. Maar men gaat er in Melle nog steeds op vooruit. Het centrum beschikt nu ook over een personal computer. Dergelijke toestellen zijn eveneens geplaatst in het VVF-centrum voor Familiegeschiedenis te Merksem en in het gewestelijk centrum te Oostende. Dit project is opgestart als een genealogisch informatiesysteem van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde. Bijzondere aandacht werd besteed aan de gebruiksvriendelijkheid waarmee de bezoekers van de leeszaal zelf toegang krijgen tot de computer. Het documentatiecentrum krijgt stilaan ook meer en meer belangstelling vanuit de provincie. Men beschikt er over de parochieregisters, zowel de akten zelf als de klappers, van gans Gent-Eeklo en die kunnen er gekopieerd worden. Enkel deze van Gent zelf zijn niet beschikbaar omdat ze in het stadsarchief in de Abrahamstraat berusten. Kortom, wie voortaan iets meer wil weten over zijn grootouders in Maldegem of Ursel hoeft geen verre verplaatsing meer te maken. In Melle kan men steeds terecht bij conservator De Baets of een van de drie bedienden. Het centrum is open op maandag, dinsdag en zaterdag van 9 tot 12 u. en op woensdag van 13 tot 16 u. De andere dagen dient men een afspraak te maken en dit kan in het gemeentelijk museum, Brusselsesteenweg 395, Melle, ☎ 52.26.47. — VDPH

Zoals we reeds schreven in "De Gonde" nr.1 van jaargang 1993 (p.19) beschikt ook ons documentatiecentrum, naast deze uit Merksem en Oostende, over het Genealogisch Informatiesysteem "Ariadne" uitgaande van de VVF-werkgroep Genealogie en Computer. Over deze aanwinst berichtte de geschreven pers uitvoerig (zie de kopies van de artikels). Tevens kwam voornoemd initiatief aan bod in de uitzendingen van de regionale televisiezender AVS, dit op zaterdag 17 en zondag 18 april 11.. Velen maakten reeds gebruik van de beschikbare genealogische bestanden. De gebruiksvriendelijkheid van het programma laat ook toe voor wie leek is t.o.v. werken met een computer, opzoekingen te doen.

PATACONS

DOOR CHRISTINE BRUYNEEL

In het Gemeentelijk Museum van Melle liggen een drietal stukjes van platte, witte schijfjes, één volledig schijfje en twee kleine figuurtjes tentoongesteld.

Ze maken deel uit van de kleine verzameling PATACONS : meestal beschilderde, pijpaarden plaketjes, soms ook figuurtjes, met reliëfversiering (foto 1-4).

Foto 1

Patacon
Reliëfversiering : bloempotje
Materiaal : pijpaarde
Doorsnede : 3,4 cm
Datering : 18de eeuw
Vindplaats : Dobbelslot, Gent

Gemeentelijk Museum, Melle

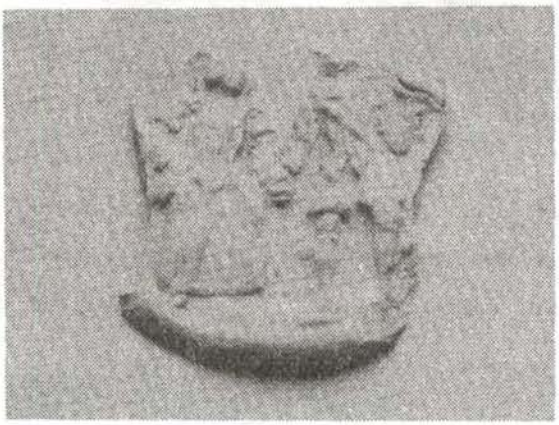

Foto 2

Deel van een patacon
Reliëfversiering : man- en vrouwenfiguurtje geven elkaar de hand.
Materiaal : pijpaarde
Datering : 18de eeuw
Vindplaats : Dobbelslot, Gent

Gemeentelijk Museum, Melle

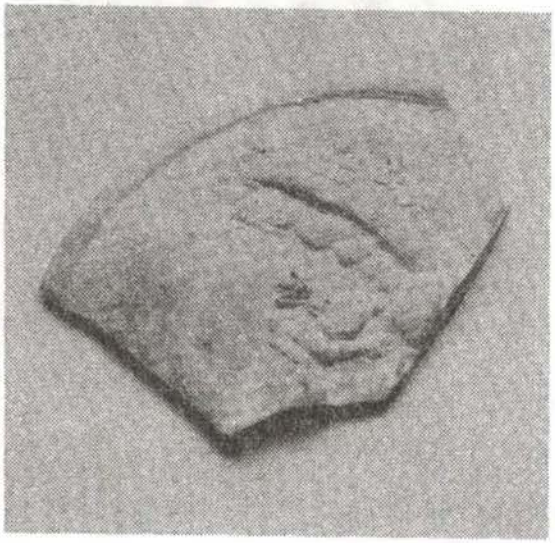

Foto 3

Foto 4

Foto 3 en 4

Delen van patacons
Reliëfversiering
Materiaal : pijpaarde
Datering : 18de eeuw
Vindplaats : Dobbelslot, Gent

Gemeentelijk Museum, Melle

Ze dienden om feestgebak te versieren.

In onze gewesten werden, evenals in veel andere culturen, ter gelegenheid van bepaalde feesten speciale feestbroden of -koeken gebakken.

Ze werden gemaakt van peperkoek of brooddeeg en versierd met patacons of met kleine, staande of liggende beeldjes, vervaardigd uit pijpaarde.

Foto 5

Foto 6

Foto 5 en 6

2 figuurtjes
Materiaal : pijpaarde
Vindplaats : - Foto 5 : Dobbelslot, Gent
- Foto 6 : Vrijdagmarkt, Gent,
"Bonte Mantel" heden herberg
Keizershof.

Gemeentelijk Museum, Melle

De koeken of broden waren rond, vierkant, ruitvormig of langwerpig met 2 insnoeringen. Deze laatste soort noemt men "vollaard" en wordt vergeleken met een gebusseld kind (afb. 1 en 2).

Afb. 1
Kind met vollaard, P. Breughel, 1560

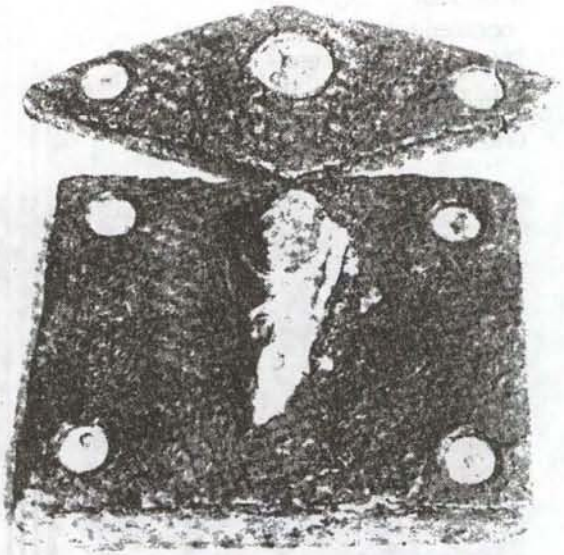

Afb. 2
Peperkoeken met patacons

Deze koeken en broden werden oorspronkelijk enkel gebakken rond de kerst-tijd maar later ook in de periode van Sinterklaas of Sint-Maarten.

Het zouden, volgens sommigen, overblijfselen zijn van oude offerbroden: bij de Joelfeesten (benaming voor Germaanse feesten rond de jaarwisseling) werden, vóór de christianisatie van onze streken, mensen en dieren geofferd. Nà de christianisatie werden geen levende wezens meer geofferd maar broden in de vorm van mensen en dieren.
Deze figuratieve gebakvormen verdwenen mettertijd. Enkel de vorm van de vollaard doet ons nog denken aan een (gebusseld) kind.

BENAMING

De term "patacon" of "patakon" zou afgeleid zijn van "pattacon", een zilveren muntstuk dat hier (Noord- en Zuidelijke Nederlanden) tijdens de 17de en 18de eeuw in omloop was.
De benaming van deze pijpaarden schijfjes verschilt van streek tot streek: "patacon" wordt gebruikt in Gent, Brugge en aan de kust; "skild" wordt gebruikt in Kortrijk; "schilleken" in Mechelen; "schildeken" in Lier, Gent en Gavere; "maan" in Hamme, Berlare en Opwijk. Verder worden nog schilderij, printje, plak, steen, rondelle, medolle en disque of rond de Jésus (Wallonië) als benaming gebruikt.

OORSPRONG

De oorsprong van de patacon heeft men nog niet met zekerheid kunnen achterhalen.
Sommige auteurs verwijzen naar de Germanen en de Romeinen die rond nieuwjaar geldstukken in broden en koeken staken. In de 17de eeuw werd in de Engelse Christmas pudding en in de Duitse Lebkuchen een geldstuk gebakken.
Later -tot in de 20ste eeuw- kende men hier de gewoonte 1 of meerdere munten bovenop het feestgebak te leggen. Dit om de waarde van b.v. het brood dat òf als nieuwjaarsgeschenk, òf als gift aan de armen, òf als prijs bij een wedstrijd geschonken werd, te verhogen.
De muntstukken werden gaandeweg (in tijden van economische regressie ?) vervangen door bakaarden schijfjes : patacons.
Anderen leggen een verband tussen de patacon en het muntstuk dat in bepaalde culturen meegegeven werd aan de doden om de overtocht naar het hiernamaals te betalen.

DATERING

Patacons of afbeeldingen ervan vindt men vanaf de 16de eeuw. Ze verdwenen

praktisch helemaal met W.O.I.. Enkel in Hamme versiert bakker Mariman nu nog steeds zijn feestgebak met zelfgemaakte "manen"!

VOORKOMEN

Aanvankelijk was men van oordeel dat de patacons enkel in België en in een gedeelte van Noord-Frankrijk voorkwamen.
Inmiddels werden ook in Nederland soortgelijke plaketten opgegraven (o.a. in Amsterdam en Den Haag) en men vermoedt dat ook in de rest van Nederland gelijkaardige vondsten aan het licht zullen komen.

VORMEN EN MOTIEVEN

De "skildjes" waren meestal rond met een doorsnede van 2 tot 30 cm en een hoogte van enkele millimeters. Zeldzamer waren de hoekige en onregelmatige vormen.
Geregeld kwamen ook pijpaarden figuurtjes (zie foto 5 en 6) zoals Jezuskindjes, Mariabeeldjes, bakerkindjes en ook dierenfiguurtjes, voor.
In de beginperiode waren de gekozen onderwerpen overwegend religieus (heiligen, religieuze gebeurtenissen, ...) maar later werden ze meer en meer profaan (soldaten, actuele gebeurtenissen, bloemen en bloemenkorfjes, honden, paarden, mensen- en dierenkoppen, ...).
Ook de bakaarden kopjes van de Sinterklaas- en Sint-Maartenkoeken worden bij de patacons gerekend (afb.3).
Hoe recenter de patacons, hoe minder reliëf ze vertonen.

Afb.3
Sint-Maartenkoek met pijpaarden kopje.

PRODUCTIE

1) Materiaal

De meeste patacons werden gemaakt van pijpaarde, een witbakkende kleisoort waarmee ook de zogenaamde 'stenen' pijpen gemaakt werden.
In sommige streken gebruikte men gezuiverde, plaatselijke klei, al dan niet gemengd met de duurdere en niet altijd makkelijk vindbare pijpaarde.
De pijpaarde die bij ons gebruikt werd, kwam uit Keulen of uit de Maasvallei.
Plaaster werd niet gebruikt : te broos (patacons werden dikwijls meermaals gebruikt en mochten dus niet te snel breken), te zwaar en gaf een bijsmaak aan het gebak.

2) Bakproces

De klei werd tot een dikke worst gerold.
Daarvan werden schijven (in de gewenste dikte) gesneden, die stevig in een mal of vorm (afb.4) gedrukt werden.

Afb.4
Pijpaarden pataconvorm, 19de eeuw.

De vormen of mallen werden soms door de bakker of producent zelf gemaakt. Vaak werd hiervoor echter een beeldhouwer aangesproken.
Dan moest de patacon gedurende verschillende uren drogen.
De "schildekens" werden uit de mal gehaald en vertikaal in de oven geplaatst (afb.5).

Later werden, met één (ijzeren of houten) mal, meerdere patacons gemaakt.

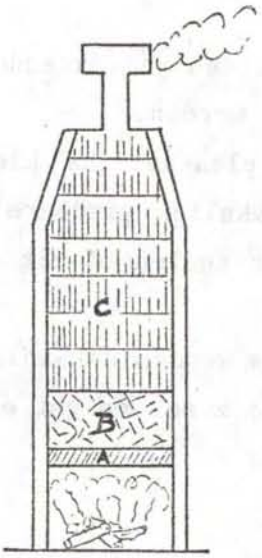

Afb.5
Gelegenheidsoven voor het bakken der schildekens.
A = ijzeren rooster
B = laag steengruis
C = patacons opgestapeld in verticale stand

De temperatuur in de oven werd geleidelijk opgedreven en even geleidelijk terug verlaagd om het uit elkaar spatten van het baksel te vermijden. Dit proces nam eveneens verscheidene uren in beslag.
Uiteindelijk werden de "schilderijen" dan ook beschilderd - wat een kunst op zich was.

3) Versiering

Het beschilderen van de patacons gebeurde meestal met waterverf. De hele familie hielp eraan mee waarbij elk één kleur schilderde : de moeder alle rode gedeelten, de dochter de gele enz. ....
Men gebruikte in alle ateliers meestal dezelfde kleuren. Naarmate een patacon meer gebruikt werd, verzwakten de kleuren. De patacons werden niet altijd beschilderd.
De gekleurde en ongekleurde "schellekens" werden met een pottenbakker meegegeven die ze in zijn oven bakte - ofwel werden ze door de bakker zelf in een gelegenheidsoven (die nadien terug afgebroken werd) gebakken.
Daarna werden ze lichtjes in het deeg geduwd en gingen, met het brood, in de bakkersoven.

4) Producenten

De patacons werden veelal door de bakkers zelf vervaardigd maar er bestonden ook heuse pataconproducenten. Meestal waren deze laatsten ook pijpen- en/of pottenbakkers.

Het maken van patacons was dikwijls een huisnijverheid : de producenten namen arbeiders aan die -in loondienst- in hun eigen woning werkten.
Van de grote pataconproducenten waren er weinig die hun merk onderaan het plaket zetten.
Toch zijn enkele namen bekend :
- Zo werkte in Gent, Franciscus Ludovicus Merlé (° Gent 1837, + Gent 1930). Hij woonde in de Abeelstraat en was één van de laatste pijpenbakkers en schildekensmakers in Vlaanderen, op bakker Mariman uit Hamme na.
Merlé maakte, met grote vaardigheid, zijn pataconvormen zelf (afb.6).

Afb.6
Soldaat te paard. Veelkleurige beschildering; doorsnede 13 cm.
Maaksel Merlé te Gent.
Museum voor Folklore te Gent.

- August Van Heygen vestigde zich in 1867 in Wetteren. Hij was naast pataconproducent ook pottenbakker. Eén van zijn werknemers, nl. Livien Segers, maakte "schildekens" in zijn vrije tijd.

VOLKSKUNST

Patacons worden tot de volkskunst gerekend o.a. omdat ze gemaakt werden zonder de bedoeling als artistieke kunstwerken bestempeld te worden.
Ook de keuze van de onderwerpen was "volks" : reuzen, heiligen, gebeurtenissen die het volk beroerden, voorwerpen i.v.m. het dagelijkse leven, hondjes, bloemen enz. ....
Aangezien de wijze waarop patacons gebakken werden zeer eenvoudig was en de gebruikte grondstof zo goedkoop mogelijk gehouden werd, kon iedereen ze zelf maken of ze kopen.
Ook qua vormgeving was het "printje" eerder primitief en de figuurtjes werden zeer rudimentair weergegeven, tenzij de mal door een kunstenaar ge-

maakt was.

De felle kleuren waarmee de plaketjes beschilderd werden, getuigen van volkse smaak.

Dat volkskunst niet minderwaardig is ten opzichte van kunst met de grote K, bewijzen de vele, nog bewaarde, patacons die stuk voor stuk juweeltjes van sierkunst zijn.

Bronnen

1. A. Stroobants, Patacons uit het Dendermondse, Stadsbestuur Dendermonde, Dendermonde 1992 (+ afb. 1-2-3-4-6).
2. Prof. Dr. P. De Keyser, Ars Folklorica Belgica, De Sikkel, Antwerpen, 1949 (+ afb.5).
3. Kunst- en Oudheidkundige Kring - Deinze, Bijdragen tot de Geschiedenis der Stad Deinze, Deinze 1976.
4. R. Van de Walle, Pijpaarden plaketten uit de Sint-Machariuswijk, Stadsarcheologie, jg.9, nr.1, p.38/44.

Alles ter remedie van twee Aeſen op de goude Specien, ende ingevalle eenige vande voorſz. Specien [illegible]
geſeyt is, ſal voor ieder mankerende Aes betaelt worden twee ſtuyvers, ende dat alleenelijck tot ſes Aeſen inclus voor de voorſz. goude Specien ſoo enckele als dobbele.

SILVERE MUNTEN.

DEſilvere Ducatons vanden ſlage ende Waepenen van de Coningen van Spagnien onſe Voorſaeten ende van die vande voorſz. Aerts-hertogen, wegende een-en-twintigh Engelſchen en ſes Aeſen ſtyf, tot dry guldens.

De halve Ducatons, wegende thien Engelſchen en negenthien Aeſen, tot eenen gulden en thien ſtuyvers.

De ſilvere Souvereynen, geſeyt Pattacons, eenſgelijcx vanden voorſz. ſlage ende Waepenen van Spagnien ende vande voorſz. Aerts-hertogen, midtſgaeders de oude Daeldres met het Burgons Cruys geſlaegen herrewaerts-over, wegende achthien Engelſchen en twelf Aeſen, tot acht-en-veertigh ſtuyvers.

De halve Pattacons, wegende negen Engelſchen en ſes Aeſen, tot vier-en-twintigh ſtuyvers.

De quaerten vande Pattacons vanden gewichte ende naer advenant de heele, tot twelf ſtuyvers.

De Stucken van ſes ſtuyvers, geſeyt Schellingen, geſlagen onder den voorſz. ſlage ende Waepenen, ende onder die vande voorſz. Aerts-hertogen, tot ſes ſtuyvers.

De Stucken van dry ſtuyvers herrewaerts-over-geſlagen onder den ſlage ende Waepenen vande voorſz. Aerts-hertogen ende geene andere, tot dry ſtuyvers.

De Stucken van vier, twee ende eenen ſtuyver ſoo vande oude als vande nieuwe fabrique van herrewaerts-over, tot eenen, twee ende vier ſtuyvers.

De Ducatons van Luyck, wegende een-en-twintigh Engelſchen en ſes Aeſen, tot dry guldens.

De halve Ducatons, wegende thien Engelſchen negenthien Aeſen, tot eenen gulden en thien ſtuyvers.

De ſilvere Ryders van Hollant, wegende eenſgelijcx een-en-twintigh Engelſchen en ſes Aeſen, tot dry guldens.

De halve ſilvere Ryders, wegende thien Engelſchen en negenthien Aeſen, tot eenen gulden en thien ſtuyvers.

De witte Schilden van Vranckryck, geſeyt Ecus-blancs, wegende ſeventhien Engelſchen en vier-en-twintigh Aeſen, tot acht-en-veertigh ſtuyvers.

De halve witte Schilden, wegende acht Engelſchen en acht-en-twintigh Aeſen, tot vier-en-twintigh ſtuyvers.

De quaerten vande geſeyde witte Schilden van gewichte ende naer advenant de heele, tot twelf ſtuyvers.

De Stucken van vier Franſche Livres gefabriceert inde geconqueſteerde Landen, wegende vier-en-twintigh Engelſchen ſeſthien Aeſen, tot dry guldens vier ſtuyvers.

De halve, wegende twelf Engelſchen acht Aeſen, tot twee-en-dertigh ſtuyvers.

De quaerten, wegende ſes Engelſchen vier Aeſen, tot ſeſthien ſtuyvers.

De achſte deelen, wegende dry Engelſchen twee Aeſen, tot acht ſtuyvers.

De Pattacons van Luyck, wegende achthien Engelſchen en twelf Aeſen, tot acht-en-veertigh ſtuyvers.

De halve Pattacons, wegende negen Engelſchen en ſes Aeſen, tot vier-en-twintigh ſtuyvers.

De quaerten der voorſz. Pattacons vanden gewichte ende naer advenant de heele, tot twelf ſtuyvers.

De Pattacons van Hollant, wegende achthien Engelſchen en twelf Aeſen, tot acht-en-veertigh ſtuyvers.

De halve Pattacons, wegende negen Engelſchen en ſes Aeſen, tot vier-en-twintigh ſtuyvers.

De Stucken van acht-en-twintigh ſtuyvers gefabriceert inde Vereenighde-Provincien, wegende ontrent twelf Engelſchen, tot vier-en-twintigh ſtuyvers.

De Schellingen vande voorſz. Provincien ſonder onderſcheyt, tot vyf ſtuyvers.

De Dobbels oft Stucken van twee ſtuyvers vande voorſz. Provincien, tot eenen ſtuyver en halve.

De nieuwe Silvere Stucken van Vranckryck met dry Croonen vanden gewichte van negenthien Engelſchen ſeven-en-twingh Aeſen, tot twee guldens veerthien ſtuyvers, de halve ende quaerten naer advenant.

De Silvere Schilden van Vranckryck hebbende vanden eenen kant het afbeeltſel vanden Coninck Ludovicus den XV. ende vanden an-

Uit : "Tot Brussel", By E.H. Fricx, 1725.

NIEUWS VAN OP ONS "OVENVELD".

Zoals eenieder weet is het elke zaterdag een drukke bedoening daar op ons "Ovenveld" aan de Kouterslag. Er wordt gebeeldhouwd en geboetseerd... en vaak wordt een oven gestookt om het geproduceerde aardewerk te bakken. Binnenkort gaan enkele van de uit steen gehouwen beelden voor een korte openluchttentoonstelling naar Wannegem-Lede. Later op het jaar worden verschillende sculpturen op initiatief van het Torhoutse stadsbestuur aldaar in volle centrum geëxposeerd. Gelijklopend is een tentoonstelling voor keramiek voorzien in de aldaar gevestigde kunstgalerij "Casa Ristia". Op diezelfde locatie zal Raoul Schepens een mooie selectie foto's tentoon stellen waarbij het publiek via heel wat anekdotische opnames kennis zal kunnen maken met de werking op ons "Ovenveld".

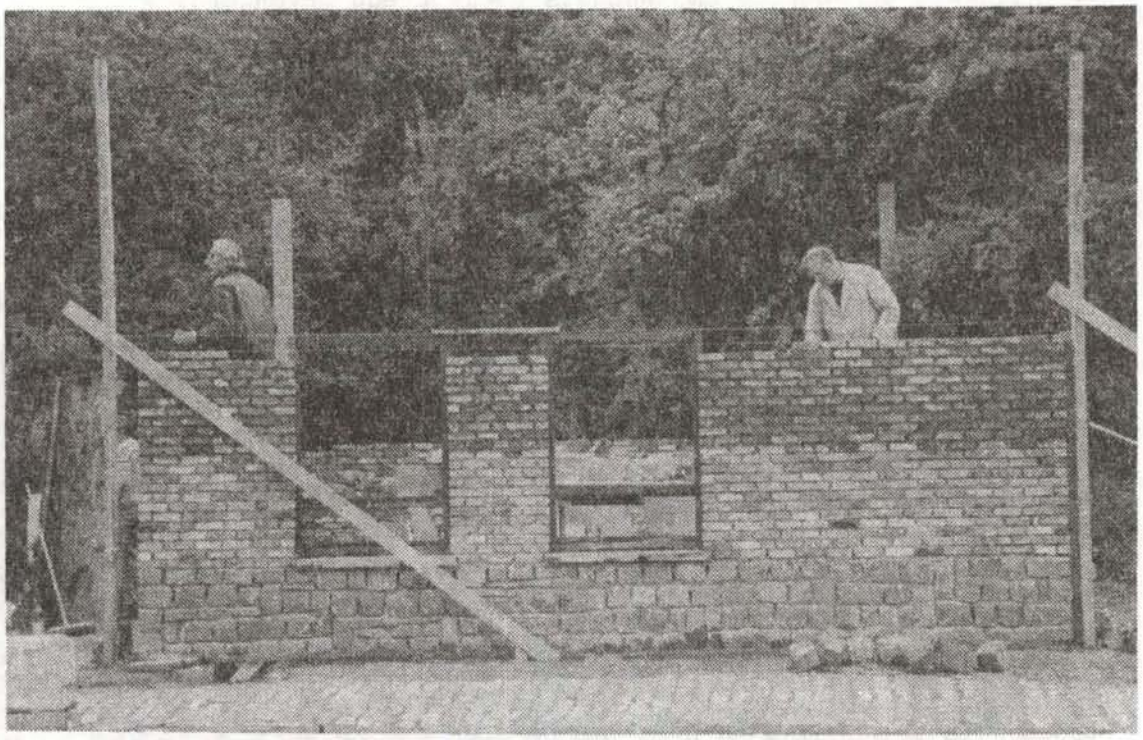

Bouw van het bijkomend keramiekatelier (foto R. Schepens)

We schreven het reeds in ons voorwoord. De bouw van het bijkomend keramiekatelier zit in de eindfase. Een aangepast lokaal drong zich uit noodzaak op. Temeer daar in de nabije toekomst regelmatig kortlopende cursussen (ook voor buitenstaanders) worden gepland. We starten er overigens mee eind juni a.s., op initiatief van "Aksent" en de firma "Colpaert"

uit Gent, met een workshop "lage stooktechnieken". Als lesgeefster zal de Nederlandse keramiste Margot Spiegel fungeren. Vaak vertoeft ze in Amerika onder de Indianen, bij wie ze speciale technieken i.v.m. het bakken van aardewerk bestudeert. Voorts bereiden we weekends voor, rond initiatie in brons gieten en beeldhouwen in Balegemse steen.

In het kader van een themadag rond jeugd, boek en bibliotheek, georganiseerd door de Plaatselijke Openbare Bibliotheek (P.O.B.) Melle bracht Chris Ferket op woensdag 21 april 11. zijn verhaal naar voor over "het geheime leven van de ovenduiveltjes", dit voor een geboeid publiek van een zestigtal jongeren (tussen 10 en 14 jaar). Als toemaatje vertelden de leden van de literaire podiumgroep uit Gent "de Reinaardiers" enkele mooie sprookjes. Na afloop van deze namiddag kregen alle kinderen een klompje klei mee, waaruit ze zelf een origineel ovenduiveltje konden boetseren. Op 15 mei '93 werden de binnengebrachte "duiveltjes" op ons "Ovenveld" gebakken en door de omstaanders goedkeurend bewonderd.

Wie op zaterdag een wandeling maakt langs de Kouterslag en ons terrein bezoeken wil , is steeds welkom.

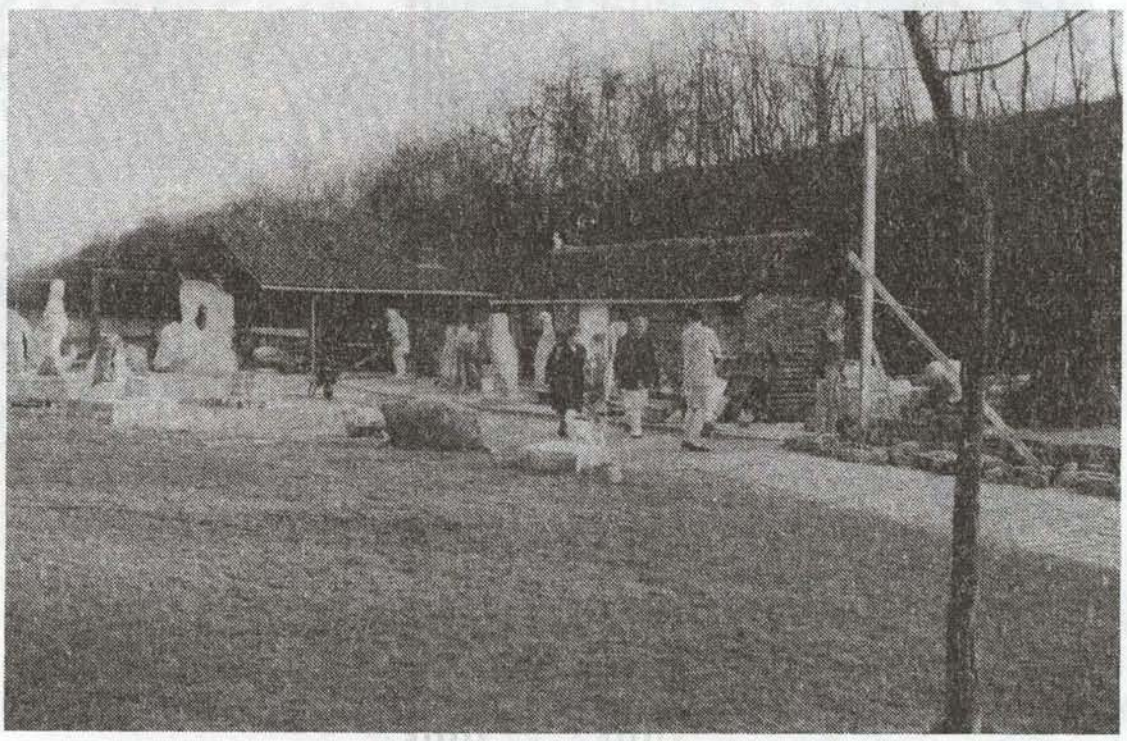

Zicht op het terrein van het "Ovenveld", rechts de aanzet voor de bouw van het nieuwe keramiekatelier. (foto R. Schepens)

MELLE-DRIES ANNO 1900-1918.

DOOR ANDRÉ VERVUST

Met het aanleggen van "de vorming" (= het rangeerstation) werden op Melle-Dries een paar spoorwegoverwegen gesupprimeerd en werd een brug over de spoorweg aangelegd. Het deel van de Akkerstraat dat vóór de overweg lag, werd naar die nieuwe brug geleid, opgehoogd en Kleine Driesstraat genoemd.
De "bareel" aan de hoek van de Varingstraat en de Vijverwegel werd eveneens afgeschaft en zo werd de rechtstreekse verbinding met de Zwaantjesstraat verbroken en werden beide wegen verlegd en verhoogd naar de nieuwe brug.
Door de uitbreiding van de spoorwegaktiviteiten enerzijds en de aangroei van de bevolking anderzijds ontstond een grote vraag naar woongelegenheid. Er kwamen nieuwe verkavelingen en er werden huizen gebouwd op den Dries. De bewoners van die huizen waren meestal geen eigenaars maar huurders. Later hebben de meesten hun huis kunnen kopen.
Enkel door lang en veel te sparen, kon men in de periode rond 1900 het bedrag, nodig om een huis te bouwen of te kopen, bij elkaar krijgen. Als er toch kon gebouwd worden, gebeurde dit met eigen mankracht en met de hulp van de geburen. Geld lenen was wel gekend, maar de werkman waagde er zich niet aan. De mensen waren bang om schulden te maken. Trouwens, met wat sommigen verdienden, konden ze hun gezin maar net van voedsel voorzien. In die tijd sprak men van "centen en "centiemen". Misschien slaat het gezegde : "Ik zal u ne cens geven" wel op die munten.

Voor- en achterzijde van een koperen stuk van 1 centiem (1894).

Voor- en achterzijde van een koperen stuk van 2 centiem (1873).

De mensen leidden een rustig bestaan. Ze verbouwden groenten en aardappelen in hun tuin of op gehuurde perceeltjes grond.
Men ging werken in de fabriek, bij de spoorweg, bij een bloemist of bij een boer; alhoewel er eigenlijk niet veel boerenhoven stonden op Melle-

Dries (In een volgend nummer van De Gonde meer daarover).

Zoals gezegd, begon men rond de eeuwwisseling met de aanleg van de "vorming", de bouw van de nieuwe brug over de spoorweg en de noodzakelijke verhogingen van de straten die naar de brug liepen.
Er werd ook gestart met de verbouwing van het station en met de verhoging van de spoorwegberm vanaf het einde van "den Brésil" tot Kwatrecht.
Door deze werken verdween de spoorwegovergang.
Ter hoogte van de "Kruisdreve" aldaar stonden drie huisjes die bewoond werden door de bareelwachter en werklieden van de spoorweg. Samen met de overweg verdwenen ook de huisjes.
Als we de toestand op de kaart uit het vorig artikel (kaart van Popp, 1860- De Gonde jg.21, nr.1, p.31-34) vergelijken met de toestand waarover hier sprake is (anno 1900), stellen we vast dat er in de Kruisstraat, de Driesstraat en de Kleine Driesstraat veel huizen bijkwamen. Aan deze evolutie kwam een einde met de inval van de Duitsers in 1914. Iedereen sloeg in paniek en vroeg zich af wat er zou gebeuren. Bij het naderen van de troepen sloegen de meesten op de vlucht.
De algemeen heersende sfeer van toen wordt weergegeven in het neergeschreven verhaal van mijn 96-jarige kozijn (Albert Vervust) :

In augustus was ik als hulpseingever in dienst op "een kabien" (seinhuis) dat gelegen was ter hoogte van het pensionaat (College van de Paters Jozefieten te Melle). Ik was dan 18 jaar. In Melle-Station was toen geen seinhuis. Door de opmars van de Duitse legers kwamen die ook dichter naar Melle en in Kwatrecht had een eerste gevecht plaats. De vrijwilligers of "Garde Civique" boden zo een weerstand dat de Duitsers huizen in brand staken en mensen vermoordden.

Na deze slachtpartij trokken ze zich terug. Enkele dagen later meldde de bareelwachter van Kwatrecht dat een bende Uhlanen (Duitse kavalerie) op komst was. Hij voegde er aan toe "Ik heb mijn karelen wagewijd opengezet". Na een tijdje zagen we ze dan ook voorbijtrekken aan het pensionaat. Het was dan al half donker. De groep keerde enkele uren later terug. De dag nadien hoorden we zeggen dat de bakker (De Mulder) op de hoek van de Kerkstraat gewekt was door een Duitse officier en dat hij in die man zijn vroegere knecht herkend had. Die had enkele maanden

voordien ontslag genomen. Er reden geen treinen meer en er mocht geen licht branden. De petroleumlampen waren buiten dienst.

Foto van de restanten van de "12 huizen" door de Duitsers in brand gestoken op 7 september 1914. Deze woningen stonden langs de huidige Collegebaan, vroeger (voor de rechttrekking aldaar) deel uitmakende van de Brusselsesteenweg.

Franse Fuseliers kwamen enkele dagen later in het College aan. De troepen trokken naar Kwatrecht en enkele uren nadien begon het gevecht.

De troepen trokken zich aan beide zijden terug en de dag nadien ging ik kijken op het slagveld. Plots zag ik Duitse pinhelmen op de weg. Ik riep dit naar een vriend en zette het op een lopen. Langs de gracht van Bürenkasteel en verder langs de aanleg van de nieuwe spoorlijn naar de Lindenhoek en naar Melle-Dries. Thuis was iedereen al gevlucht en rap nam ik wat kleren en geld, legde de sleutel op de afgesproken plaats, en vertrok richting Gent. Onderweg zag ik mijn familie nog even. Ik liep vlug door naar het Zuidstation te Gent. Met een trein spoorden we naar Oostende. Daar wilde ik naar Engeland maar men maakte me bang en ik nam de trein naar De Panne. We hoorden dat we een stempel moesten hebben om Frankrijk binnen te mogen en in Veurne kregen we die.

Zo gingen we nu verder naar Duinkerke waar ik mijn nonkel en andere bekenden terug zag. Nu ging het zuidwaarts. We kwamen terecht in Le Donjon. We werden er tewerkgesteld bij boeren en in bedrijven. Daar verbleef ik enkele tijd tot ik op 20-jarige leeftijd dienst nam in het Belgisch leger. Mijn nonkel nam later dienst.

Op deze foto herkennen we op de tweede rij tweede van links Michel Vervust, nonkel van Albert Vervust en vader van André Vervust.
Hieronder een afdruk van het militaire paspoort van genoemde Michel Vervust.

Tot zover een vluchtverhaal.

Na het voorbijtrekken van het Duitse leger kwamen de mensen terug naar huis. Bij sommigen was er veel schade aan hun woning, bij anderen niet. Het leven met zijn dagelijkse zorgen kon bijna terug zijn gewone gang gaan. De machines in de fabrieken draaiden weer en velen konden hun vroeger werk terug opnemen.

Tijdens de uren dat men samenkwam om wat te praten, kwamen de jongens en mannen die in Frankrijk zaten natuurlijk ter sprake en men vroeg zich af hoe ze het ginder maakten. Post uit Frankrijk moest via Nederland komen (Nederland was in W.O.I. een neutraal land) en brieven van het thuisfront gingen langs dezelfde weg naar Frankrijk.

Hier werden ondertussen burgers opgeëist om werken uit te voeren die de Duitsers zelf niet wilden of konden doen.

De nieuwe belastingen waren eveneens een zware dobber voor de mensen die al zo zuinig moesten leven om hun gezin, en dikwijls ook een aantal familieleden, van voedsel te kunnen voorzien.

Na vier jaar was de ellende voorbij en kwamen de mannen terug uit het buitenland of uit het leger. Bij velen was er de vreugde van het weerzien met vader, moeder, broers en zusters. Soms was er het eerste aanschouwen van een nieuwgeborene . Bij anderen was er leed bij het overlijden van familie of vrienden. Er waren ook de gesneuvelden....

De terugtrekkende legers hadden veel verwoestingen aangericht. Zo waren de installaties aan Melle-station en de bruggen in de Kalverhage vernietigd.

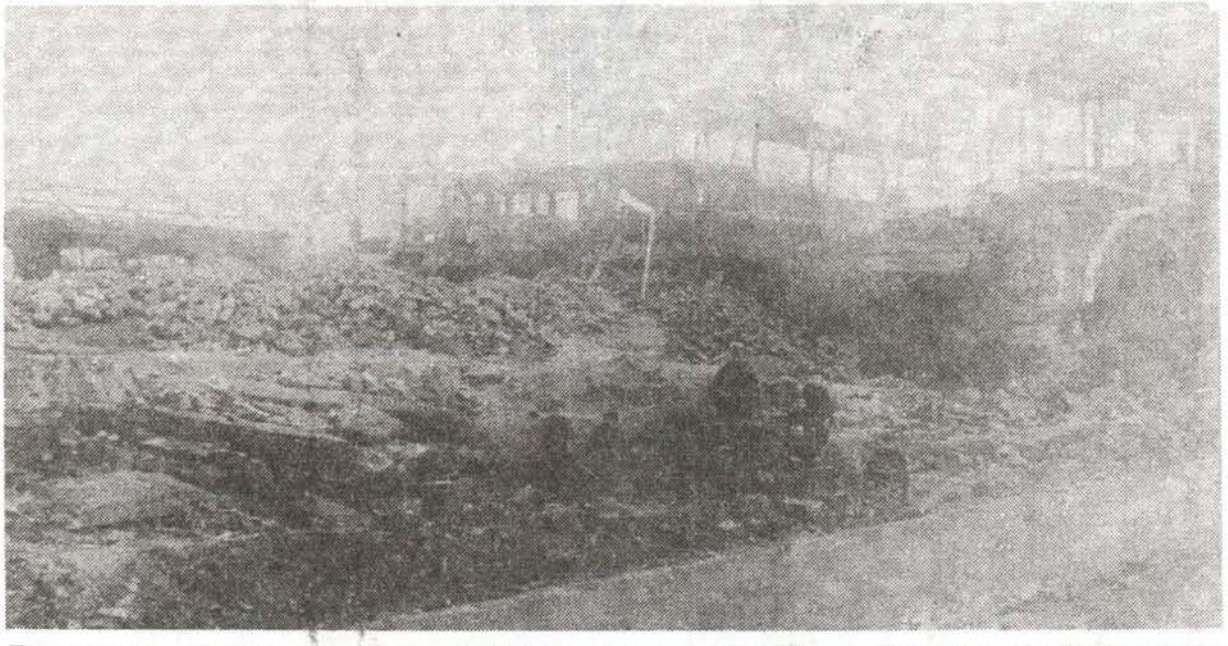

Foto van de, door de terugtrekkende Duitse troepen, vernielde installaties aan Melle-station (nacht van 9 op 10 november 1918).

Veel huizen lagen in puin en men begon aan de heropbouw. De nieuwe huizen hadden dikwijls een kleine bovenverdieping. Men sprak van een "verdieping-en-half".
Ouders of schoonouders woonden in bij hun kinderen. De oudere mensen gingen zelden naar een rusthuis.
In de fabrieken en bedrijven werd nieuw personeel aangeworven en men probeerde het leed zo veel mogelijk te vergeten.

Nota :

Verhalen over Melle-Dries zijn welkom op de redactie in het Gemeentelijk Museum of bij André Vervust (adressen elders in dit blad).
Ze kunnen verwerkt worden in volgende bijdragen.

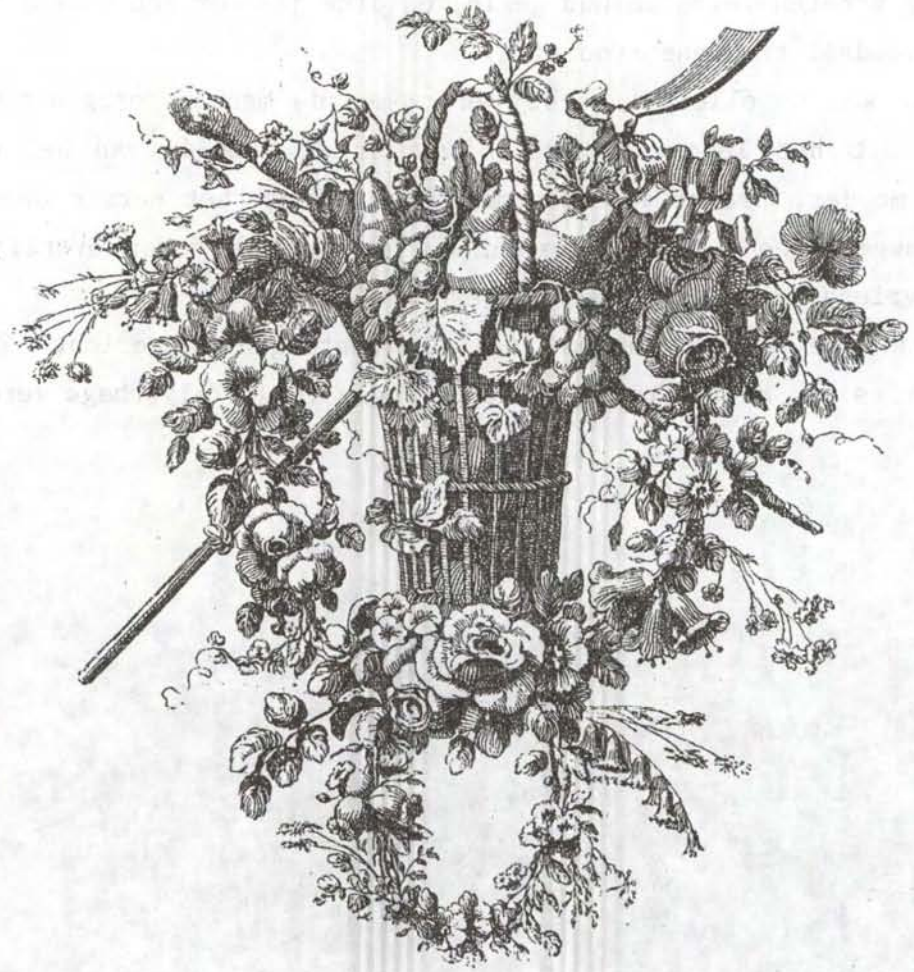

LEDENLIJST VAN DE HEEMKUNDIGE VERENIGING DE GONDE 1993.

(aanvullende gegevens t.e.m. 28 april 1993)

1) STEUNENDE LEDEN (VANAF EEN BIJDRAGE VAN 500 BFR.)

- Christiaens - Buyle Martine (gemeenteraadslid), Caritasstraat 60, 9090 Melle
- Steurbaut André, Eikstraat 51, 1981 Hofstade
- Vrije Basisschool Sint-Vincentius, Wezenstraat 8, 9090 Melle

2) LEDEN (VANAF EEN BIJDRAGE VAN 150 BFR. TOT 500 BFR.)

- Aelterman Marc, Driesstraat 15, 9090 Melle
- Allaert Ingrid, H. Persoonsstraat 1, 9050 Gentbrugge
- Bosschem Daniël, Heusdenbaan 2B, 9090 Melle
- Dauw Christiaan, Wautersdreef 21, 9090 Melle
- De Bosschere Lucien, Spoorlaan 48, 9090 Melle
- De Moor Marc, Vredestraat 13, 9840 De Pinte
- De Pryck Richard, Tuinstraat 60, 9090 Melle
- De Smet Theodoor, De Pintelaan 291, 9000 Gent
- De Wilde - Raman, Ringlaan 13, 9090 Melle
- Dhaenens Martin, Zwaanhoeklos 14, 9090 Melle
- Gemeentelijke Openbare Bibliotheek, Plataan 2, 9820 Merelbeke
- Goetgebuer Rudy, Nonnenwegel 28, 9090 Melle
- Goussaert Carlos, Izegemsestraat 14, 8860 Lendelede
- Kielemoes Gerard, Kruisstraat 7, 9090 Melle
- Lagaert Reginald, Brusselsesteenweg 519, 9090 Melle
- Lefebre André, Hasseltweg 383, 3600 Genk
- Machtelinckx Karel, Merelbekestraat 78, 9090 Melle
- Matthijs Koen, Vossenstraat 124, 9090 Melle
- Meersschaut Julien, Beekstraat 35, 9090 Melle
- Meys Karel, Kruisenstraat 31, 9270 Kalken
- Minnebo Willy, Alfons Braeckmanlaan 236, 9040 Sint-Amandsberg (Gent)

- Opdebeeck Albert, Collegebaan 119, 9090 Melle
- Osselaer Aleide, Brugstraat 15, 9090 Melle
- Rommelaere Johan, Trekweg 71, 9030 Mariakerke (Gent)
- Timperman Roger, Brusselsesteenweg 393, 9090 Melle
- van Caeneghem Paul, Tinnepotstraat 10, 9000 Gent
- Vandenbrande Sabine, Hundelgemsesteenweg 88, 9820 Merelbeke
- E.H. Van Vooren Marc, Molenstraat 26, 9890 Gavere
- Verbeurgt Joris, Vossenstraat 92, 9090 Melle
- Vermeir Francine, Lindestraat 85-87, 9090 Melle
- Verschooris Georges, Achterdries 29, 9860 Oosterzele

GEMEENTELIJK MUSEUM MELLE

Een bezoekje waard!
Een mooie collectie laat-middeleeuws aardewerk alsook vele voorwerpen uit grootmoeders tijd.

Adres : Brusselsesteenweg 395 9090 Melle
091/52.26.47 (vanaf 26.06.'93 : 09/252.26.47)

Openingsuren : Ma.
Di. en van 9.00 tot 12.00 uur
Woe. van 13.00 tot 16.00 uur
Elke zaterdag van 9.00 tot 12.00 uur
Op andere dagen : na afspraak

Gesloten op zon- en feestdagen en tijdens de maand juli (uitgenomen periode zomertentoonstelling).

MONUMENT "COPPE" TE DEINZE ONTHULD

Op zaterdag 15 mei 11. werd het monument "Reinaert en Coppe" in aanwezigheid van een talrijk opgekomen publiek plechtig onthuld.
Het monument werd gemaakt op ons "Ovenveld", dit door de auteur-beeldhouwer Chris Ferket. Met onderstaand doodsbericht werd voornoemde plechtigheid aangekondigd. Wie het monument, bestaande uit een combinatie van elementen gemaakt uit arduin, brons en Balegemse steen, persoonlijk wenst te bewonderen kan dit in de Tolpoortstraat te Deinze, net naast de Leiebrug.

Het heeft de Heer Reinaert behaagd tot het Dodenrijk te roepen

Mejuffer COPPE

ontsproten aan de pen van Willem (die Madoc maakte) en schandelijk om het leven gekomen door een snode daad.

De plechtige vereeuwiging met de onthulling van het monument " Reinaert en Coppe ", waartoe wij U beleefd uitnodigen, zal plaats grijpen te Deinze in de Tolpoortstraat, ter hoogte van de Leiebrug, op **ZATERDAG 15 MEI 1993 om 16 uur** in de aanwezigheid van de personaliteiten.

De uitvaartdienst van de Beroemdste Kip van Europa, kan nu eindelijk - na 7 eeuwen - volbracht worden volgens de wil van Koning Nobel.

Na deze plechtigheid volgt een voordracht van de litteraire podiumgroep " De Reinaerdiers " en de evocatie door Crea : " Op zoek naar een Prinses ". Hierna wordt Prins Canteclaer aangesteld op het stadhuis te Deinze, waarna U uitgenodigd wordt tot de receptie in de feesttent.

Dit melden U :

Canteclaer en Roede	haar ouders,
Pinte en Sproete	2 van haar 7 zusters,
Cantaert en Crayant	haar broers.

De beeldhouwer Chris Ferket

Het Stadsbestuur van Deinze

Het Comité van Canteclaer

Hare Doorluchtige Hoogheid Prinses Roosje, Z.H. Prins Canteclaer Dominique
en Edele Dames Katrien en Heidi

Begroeting en samenkomst om 15 u 45 aan de brandweerkazerne te Deinze, L. Dhontstraat, alwaar een treurige optocht gevormd wordt.

Gelieve de optocht te volgen.

Rouwadres : Secretariaat Comite van Canteclaer, Leiedam 13, 9800 Deinze

Drukk. Yvolinck nv, Deinze

INHOUDSTAFEL

- *Voorwoord* ---------- 1
- *Zomertentoonstelling 1993 in het Gemeentelijk Museum te Melle* ---------- 2
- *Openmonumentendag 1993* ---------- 3
- *Pachters van de grote landbouwbedrijven in Melle (I)* ---------- 5
- *Bestuur van de H.V. De Gonde en gegevens lidmaatschap* ---------- 32
- *De kwestie van de vele bruggen over de Schelde te Melle* ---------- 33
- *Het Documentatiecentrum voor Familie- en Heemkunde* ---------- 59
- *Patacons* ---------- 61
- *Nieuws van op het "Ovenveld"* ---------- 69
- *Melle-Dries, anno 1900 - 1918* ---------- 71
- *Aanvullende ledenlijst van de H.V. De Gonde* ---------- 77
- *Het Gemeentelijk Museum Melle : openingsuren* ---------- 78
- *Monument "Coppe" naar Deinze* ---------- 79
- *Inhoudstafel en medewerkerslijst De Gonde 1993/2-3* ---------- 80

WERKTEN MEE AAN DE REALISATIE VAN VOORLIGGEND NUMMER VAN "DE GONDE" :

- *Bruyneel Christine*
- *De Baets August*
- *Olsen Jan*
- *Van Gele Annick*
- *Vervust André*
- *Foto's* : - *Debruyne Manuel*
  - *Goessens Mark*
  - *Schepens Raoul*

druk : - *Bosschem Daniël*

DE EUROPESE LEIDER VAN DE VERPAKKING!

uit sympathie

eurocan food

De Regenboog 8
2800 Mechelen

Tel. 015/42 21 11
Fax. 015/42 22 40

Lid van CMB Packaging 36.000 personeelsleden
145 fabrieken in 29 landen Totale omzet 150 MM BF

DE EUROPESE LEIDER VAN DE VERPAKKING!

KB-STARTERSSERVICE

Met de KB krijgen uw ideeën een vaste vorm.

De Kredietbank staat voor u klaar met :
- KB-Startersservice : samen met u bespreken we uw project en de financieringsvormen;
- KB-Startersdossier* : informatie in een klare taal en met duidelijke voorbeelden.

Hebt u een idee? Kom dan zeker naar de KB.

* 295 fr. Gratis voor KB-cliënten.

KB

Beter met de bank van hier.

Adverteren in ons tijdschrift is ook een manier om de werking van onze heemkundige vereniging te steunen. Informatie hieromtrent kan verkregen worden bij onze penningmeester.